

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

The Man in Black – I skyggen av hvitt

*Hvordan påvirket kristendommen karrieren til Johnny Cash og hvordan påvirket
karrieren kristendommen hans?*

Trond Erik Eide

Veileder

Gunnar Harald Heiene

*Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved
Det teologiske Menighetsfakultet og er godkjent som del av denne utdanningen*

Det teologiske menighetsfakultet, 2017, vår

AVH505: Masteravhandling 30 ECTS

Studieprogram: Erfaringsbasert master i KRLE/Religion og etikk

Antall ord : 19667

Sammendrag

Johnny Cash har i skrivende stund vært død i snart fjorten år. Likevel er han fortsatt i stand til å trekke til seg nye fans og er fremdeles en person som tiltrekker seg skrivelystne musikkelskere og kristne på grunn av hvem han var og hva han gjorde i livet og karrieren sin.

I denne oppgaven har jeg forsøkt å finne ut av følgende problemstilling: Hvordan påvirket kristendommen Johnny Cash sin karriere og hvordan påvirket karrieren Johnny Cash sin kristendom? Jeg har også sett på hvor krontastfull mannen i svart ble framstilt som, og i stor grad var.

For å forsøke å forstå hvem han var, har jeg sett på ulike teorier om identitet, hvordan religion kan forme den og hvordan musikk er med på å forme identiteten vår. Jeg har forsøkt å se hvordan Cash nærmest hele livet ble dratt mellom det verdslige og det hellige, og hvordan han gradvis kom seg ut av det mørket han selv hyllet seg inn i ved hjelp av troen, de riktige menneskene og musikken.

Jeg konkluderer med at Johnny Cash egentlig ikke var en spesiell person når det kommer til det å slite med å leve som en god kristen, men at religionen var en av årsakene til at Johnny Cash ble den bautaen han i dag er innenfor amerikansk musikk og kultur.

Innhold

Innledning.....	4
Hva er religion?	5
Populærkultur	5
Bakgrunn	6
Livet.....	7
Musikk og religion	9
Religionen som katalysator for rocken.....	11
Karusellen og platene begynner å spinne	12
Nickajack Cave - et vendepunkt i livet og karrieren	14
Tilbake til Jesus – bort fra fansen.....	16
Ut fra glemselen – tilbake i mørket	17
Walk the line – en eventyrfilm?	20
The Man in White – Paulus historie som inspirasjon til kunst og tro.....	23
Viktige mennesker for tro og karriere	26
Carrie Rivers Cash - moren	27
Jack Cash.....	28
Sam Phillips.....	28
June Carter Cash.....	29
Billy Graham	30
Rick Rubin.....	31
Cash sin identitet – et uferdig puslespill?.....	32
Hva er identitet?	33
Musikken som identitetsskaper	34
Hvem var han?.....	36
The man walked the line.....	39
Forholdet til fansen.....	42
Hva slags tro hadde Mannen i svart?.....	45
Konklusjon	47
Litteraturliste	49

Innledning

- You know, I used to sing «Were You There When They Crusified My Lord?»
while I was stoned on amphetamines.

Johnny Cash

I 2004 var jeg på førpremieren av filmen «Walk the line», en film om deler av livet til artisten Johnny Cash. Før filmen visste jeg svært lite om The Man in Black. Jeg visste ikke en gang at kallenavnet kom fra en av hans største hits. De to sangene jeg forbandt med han, var Ring of fire og Hurt. Den ene fra radio, den andre fra musikkvideokanalen MTV. Senere ble jeg klar over at ingen av de to sangene var skrevet av Cash selv. Jeg hadde også hørt i Odd Børretzens «Justisdepartement» at Johnny Cash var cool. I tillegg hadde jeg hørt at han var svært kristen. En kollega av meg uttalte at han hadde stor sans for Johnny Cash, men at han mislikte sterkt at han var så kristen. Jeg tenkte ikke spesielt mye over det utsagnet da, men det skulle bli kimen til en interesse for mennesket og artisten Cash, samt inspirasjonen til å skrive denne avhandlingen om nettopp Johnny Cash og hans forhold til kristendommen.

Etter å ha sett filmen, var jeg solgt. Jeg antar at Joaquin Phoenix, som spiller Cash i filmen, klarte det samme som mannen han gestaltet gjorde i så mange år. Han trollbandt publikum. I alle fall trollbandt historien meg. Historien om den litt sjenerte gutten fra trange kår i Sørstatene som slo seg opp i musikkverdenen, gjorde mange dårlige valg underveis, men til slutt landet på beina og fikk sin store kjærlighet i June Carter Cash. Det var dette jeg husket fra filmen. Det var inngangsporten min til Cash sitt liv, og jeg fikk ikke inntrykk av at han var spesielt kristen. Det var riktig nok innslag og hint om religion i filmen, men det var ikke noe jeg la spesielt merke til.

Da jeg kom hjem den kvelden, satte jeg meg ned og googlet det jeg kunne finne om Johnny Cash. Jeg fant igjen mye av historien jeg nettopp hadde sett på film, men det var mer å lære om Mannen i svart. Mye mer. Det var for eksempel ingen tvil om hvor mye kristendommen betydde for han. Det var da jeg kom på hva kollegaen min hadde sagt, og jeg lurte på hvorfor denne delen av Cash, som åpenbart var et av de viktigste ankrene i livet hans, hadde blitt så neglisjert i filmen. Dette var et spørsmål som vendte tilbake med jevne mellomrom, og som ledet meg til følgende problemstilling.

Hvordan påvirket kristendommen karrieren til Johnny Cash og hvordan påvirket karrieren kristendommen hans?

Med oppgaven ønsker jeg å finne ut hvordan Johnny Cash sitt forhold til kristendommen påvirket han i den ene eller den andre retning når det gjaldt karrieren. Jeg ønsker også å forsøke å finne ut om kristendommen kom mellom han og publikum. Var det, og er det, sånn at deler av publikumet, i likhet med min kollega, hadde visse forbehold til Mannen i svart fordi han var så åpen om sin religion? I oppgaven vil jeg dessuten belyse hvordan Cash ble framstilt som et kontrastfylt menneske, både bevisst og ubevisst, der han ble dratt mellom synd og frelse så å si hele livet, nettopp på grunn av sin tro og sin til tider, mildt sagt, svært lite kristne livsførsel.

Hva er religion?

Før jeg går videre i oppgaven er det et par begreper som krever en definisjon, eller i alle fall et forsøk på definisjon. Behovet for å definere verden rundt oss, virke å ligge latent hos de fleste mennesker. Det kan nærmest virke som om det er et behov for trygget som driver oss mot å finne ut hva ulike fenomener betyr og forstå disse fullt ut. Dette gjelder også religion, selv om religion, uavhengig av hvilken religion det er snakk om, kanskje er noe av det vanskeligste å definere. I følge Kvalvaag (2011) har ikke forskere kommet opp med en felles definisjon av fenomenet religion som er allment akseptert.

Kvalvaag hevder i boka si at religion i lang tid har blitt forstått som noe fenomenologisk. Den fenomenologiske forståelsen, der den troende står i sentrum og religionen har sin helt egen størrelse, kalles *sui generis*-modellen. *Sui generis* betyr «egen art», og man ser på religionen som noe som er på siden av samfunnet og kulturen. En tilhenger, eller representant for denne måten å se på religion, var religionskritikeren Mircea Eliade som døde i 1986. Han hevdet blant annet at alle mennesker i bunn og grunn er religiøse.

I dag, skriver Kvalvaag, er det den kulturvitenskapelige forståelsen av religion som er mest vanlig. Her ser man på religion som en del av samfunnets strukturer og kultur, ikke noe som er hevet over eller ligger på siden av samfunnets kultur ellers.

Populærkultur

Når vi snakker om populærkultur, er det lett for mange å tenke at det er den kulturen vi lever i nå. Den kulturen som er populær akkurat her og nå. Det er lett å glemme at denne er i stadig

utvikling, eller at den kommer tilbake med jevne mellomrom. Når jeg snakker om populærkultur i forbindelse med denne oppgaven, snakker jeg om samtiden til Johnny Cash sine aktive år som artist, som strekker seg fra midten av 1950-tallet og fram til i dag. Populærkulturen har som sagt endret seg fra da Johnny Cash debuterte som plateartist med «Hey Porter» til han oppnådde enorm suksess med coverversjonen av Trent Reznors «Hurt» rett før han døde. Som artist var han heller ikke en del av populærkulturen i hele dette tidsspennet.

Med populærkultur støtter jeg meg til Endsjø og Lieds definisjon av begrepet i boka «Det folk vil ha – Religion og populærkultur». De skriver at populærkultur er «kulturelle uttrykk som er likt, kjent og konsumert av mange – kulturelle uttrykk som er myntet på og likt av folk flest». (Endsjø og Lied, 2011, s. 16)

Populærkultur kunne i mange sammenhenger blitt erstattet med uttrykket underholdningskultur, fordi det er nettopp det den ofte er laget for. Å underholde. Likevel kan den få urettferdig mye kritikk for å være tanketomt tidsfordriv. Hva som blir populært er ikke alltid like lett å forutse, og det hender at kulturelle uttrykk som i utgangspunktet ikke er ment for massene, treffer en nerve i folket og på den måten blir dratt inn i den populærkulturelle båsen.

Bakgrunn

Johnny Cash sin slekt kan spores tilbake til kongelige røtter, nærmere bestemt Ada fra Skottland på midten av 1100-tallet. I Cash sin egen biografi fra 1997, omtaler han henne som Dronning Ada, men andre kilder skriver at hun aldri var dronning av Skottland. Den første i Cash-slekta som slo seg ned i Amerika, var sjømannen William Cash. Han etablerte seg i Essex County, Massachusetts i 1667. Senere flyttet deler av slekten seg sørover. Johnny Cash`s bestefar William Henry Cash, vokste opp i Toledo, Arkansas, og han ble etter hvert både bonde og predikant. Han red, ifølge Cash sin biografi, rundt på hest med geværet sitt og talte til folk om Gud. Ray Cash, Johnnys far, og det yngste av W.H Cash`s 12 barn, ble født i 1897 i Cleveland County, Arkansas. Han vervet seg i hæren i 1915. I 1920 giftet han seg med Carrie Rivers, Johnny Cash sin mor. (Cash, 1997) Moren til Cash, født i 1904, var i utgangspunktet metodist, men i Dyess var det baptisme og pinsebevegelsen som var mulighetene når det kom til gudstjenester. Hun likte godt begge alternativene, og hadde ingen

problemer med å ta med familien i noen av kirkene. Hun var svært glad i musikk, og var en av pådriverne for at sønnen J.R senere skulle få musikken som levebrød.

I sin bok «Det ellevte budet – Religion og rock and roll» (Kvalvaag, 2011) skriver Robert W. Kvalvaag om hvordan de første puritanerne som flyktet fra England i 1620 satte sitt preg, ikke bare på religionen, men hele det amerikanske samfunnet. Det er slående hvordan det klassiske sørstatsbildet av disse menneskene som tegnes av Kvalvaag, nærmest kan overføres direkte som en beskrivelse av den kontrastfylte countrymusikeren som herjet hitlistene i samme landsdel over 330 år senere.

Puritanerne, med en av deres ledere, Guvernør John Winthrop i spissen, ønsket å være gode kristne modeller for hele menneskeheten. De så på seg selv som det utvalgte folket og dro paralleller til Det Gamle Testamentet og Israels folk. Når vi ser på verdiene de framhevet, er det lett å se hvordan de har vært med på å forme det amerikanske samfunnet. Man skulle leve et hellig og rent liv, ha politisk og religiøs frihet samt at individet skulle strebe etter økonomisk suksess. Puritanerne framhevet også verdien av arbeid i seg selv. Å arbeide var bra for mennesket og vendte fokuset bort fra uønskede aktiviteter. (Kvalvaag, s. 142)

Livet

Jeg vil her gi en kort oversikt over livet til Cash, og går nærmere inn på enkelte deler av livet til Cash senere i oppgaven.

J.R Cash ble født i Kingsland i Arkansas i 1932. Han var et av sju barn til Ray Cash og Carrie Cloveree Cash. Initialene J.R er Cash sitt døpenavn, og et direkte resultat av foreldrene ikke ble enige om han skulle kalles opp etter faren Ray, eller morfaren John. Han vokste opp i Dyess, en jordbrukskoloni som ble opprettet under den store depresjonen, som på norsk er mer kjent som «de harde 30-årene». Her jobbet Cash på bomullsåkrene sammen med resten familien. Familien sang hele tiden mens de jobbet, for det meste salmer og gospel, og det var her han la grunnlaget for sangstemmen han senere skulle bli så kjent for. I tillegg til å synge selv, var den unge Cash en svært ivrig bruker av familiens radio, der han blant annet hørte på gospel, blues og the Carter Family.

Da Cash var tolv år, ble han og resten av familien rammet av en tragedie da storebroren Jack ble dødelig skadet i en sagbruksulykke. Han døde noen dager senere, og dette var noe som preget Cash livet ut. Et allerede anstrengt forhold til faren, skal ha blitt enda verre etter ulykken. Omtrent på denne tiden fikk Cash et mer personlig forhold til kristendommen.

Etter å ha fullført high school i 1950, hadde han et par korte jobbopphold før han vervet seg i U.S. Air Force, hvor han tilbrakte fire år. Da forsvaret ikke godtok initialer som navn, tok han da navnet John R. Cash. Han ble stasjonert i Tyskland, og brukte mye av fritiden sin på å lytte til musikk på radioen og spille og lage egne sanger. I tillegg reiste han en del rundt i Europa for å, bokstavelig talt, utvide egne horisonter.

Da Cash kom tilbake til Memphis i 1954, giftet han seg med sin første kone, Vivian Liberto, som han møtte under treningen i forsvaret i San Antonio før han dro til Tyskland. Paret fikk fire døtre. På denne tiden jobbet Cash som dørselger, mens han forsøkte å komme seg inn i musikkbransjen. Ikke lenge etter at han giftet seg, klarte han nettopp det, og sammen med Luther Perkins og Marshall Grant, signerte Cash kontrakt med Sam Phillips og Sun records. Det var Sam Phillips som insisterte på at John skulle ta artistnavnet Johnny, og fra midten av femtitallet, var J.R Cash stort sett bare kjent som Johnny Cash. Suksessen kom relativt raskt for de tre musikerne, og de var i godt selskap i Sun Records som også hadde navn som Elvis Presley, Jerry Lee Lewis og Roy Orbison på lønnslistene. Livet som artist innebar mye reising, noe som rimte dårlig med et godt og tradisjonelt familieliv som kona Vivian hadde sett for seg. Cash opplevde suksess i sitt musikalske liv, men samtidig at grunnmuren i ekteskapet begynte å slå sprekker.

I 1958 byttet Cash plateselskap til Columbia. De ti neste årene skulle bli hans mest suksessfulle, men også mest krevende. I 1968 var han på toppen av sin karriere musikalsk, men han var også blitt avhengig av amfetamin og barbiturater. Pillemisbruken kom som en følge av det tøffe turnélivet og det økende presset berømmelsen førte med seg. Ekteskapet med Vivian Liberto strandet også dette året. Ikke bare på grunn av Cash sitt misbruk, men grunnet Cash sine stadige sidesprang med andre kvinner, inkludert June Carter.

Før de berømte fengselsalbumene fra Folsom Prison og San Quentin, forsøkte var Cash så langt nede at han vurderte, og til dels forsøkte å ta sitt eget liv. Han hevdet selv at grunnen til at han lot være å gjennomføre selvmordsplanen var en fornyet forpliktelse overfor Gud. Andre hevdet at det var June Carter som skulle ha æren for å ha fått Cash tilbake på beina. I 1968 giftet Cash og Carter seg, og paret fikk sønnen John Carter Cash sammen.

På 70-tallet tok Cash sin karriere en liten vending og han var stjernen i sitt eget «the Johnny Cash Show» på tv nesten hele tiåret. Han deltok dessuten på en rekke kristne festivaler, som Explo i 1972, en kristen versjon av Woodstock. På slutten av 70-tallet dalte karrieren derimot

betraktelig, og det meste av 80-tallet var Cash bare en skygge av seg selv, når det kom til musikkkarrieren.

I 1994 kom Mannen i svart tilbake for fullt med albumet «American recordings» som ble produsert av Rick Rubin. Albumet inneholder alt fra mørke morderballader som «Deliah`s gone» til personlige samtaler med Gud, som i coverlåten av Kris Kristoffersens «Why me Lord?». Til tross for Cash sin stadig dårligere helse, produserte han veldig mye musikk på slutten av livet, og flere av albumene han spilte inn med Rubin, ble gitt ut posthumt.

Natt til fredag 12. september døde J.R Cash på Baptist Hospital i Nashville som følge av komplikasjoner grunnet diabetes. (Edwards, 2009, s 17 – 19)

Musikk og religion

I enkelte religiøse miljøer vil all form for musikk bli sett på som noe verdslig og noe som skaper avstand til Gud, men musikken har dype røtter som en kilde til å komme nærmere Gud, både i formelle settinger, som i gudstjeneste, og mer uformelle settinger, som det nærliggende eksempelet med arbeiderne på bomullsmarkene i sørstatene i USA.

I følge Kvalvaag (2011, s 8ff), kommer ordet musikk fra det greske ordet mousikè, og dette ordet kan igjen spores tilbake til tanken om at enkelte kunster, som musikk, måtte ha inspirasjon fra de gudommelige musene. Musene var døtre av Zevs og Mnemosyne og fungerte som beskyttere for musikk, sang og diktning. Ordet musikk er derfor allerede fra svært gammelt av, knyttet til religion, og dessuten den eneste kunstformen som har navn etter guder, i alle fall i den vestlige kulturen. I gammel afrikansk religiøsitet er det musikken som er bindeleddet mellom menneskene og det åndelige.

Selv om musikken har en lang tradisjon i kirken, var det ikke hva som helst som ble godtatt. I oldkirken skulle musikken være vokal og enstemmig, og bruken av instrumenter var forbeholdt folkemusikk og musikk som ble brukt på fest. Tanken om at musikk kunne bli brukt til både gode og dårlige formål, kan spores tilbake til Platon. Han mente at man kunne dele musikken i to grener, den gode og den dårlige. Platon tenkte nok ikke først og fremst på musikksmak, men hvordan musikken påvirket mennesket. Den gode musikken gjorde mennesket bedre, mens den dårlige påvirket mennesket i gal retning. I oldkirken ble musikken først og fremst brukt til å formidle Guds ord, og instrumenter ble derfor ikke brukt fordi de ikke i seg selv kunne formidle det kristne budskapet. Kirkefaderen Augustin (354 – 430) er et

godt eksempel på at det å bli dratt mellom det religiøse og det verdslige på langt nær ikke er noe nytt. Han skrev blant annet at han slet med å ikke la seg rive med av de vakre tonene i enkelte sanger framfor å lytte til det kristne budskapet i teksten.

I «Det ellevte bud» skriver Kvalvaag om forskjellen på det hellige og profane som to motsatser. Han henviser igjen til Eliade som mente at det hellige og profane er to ulike måter å forholde seg til verden på og at mennesker oppfører seg ulikt der de ser eller forholder seg til noe hellig i motsetning til der det ikke finnes en slik hellighet. Et eksempel kan være hvordan mennesket er i en kirke og i en skolebygning. Begge to er bygninger, men bare kirken er et hellig hus. Ordet profan kommer fra latin og betyr «utenfor helligdommen». Brukt i musikk betyr ordet profan at musikken ikke har noe religiøst eller rituellet for seg.

I moderne tid har selvsagt musikken fått en helt annen plass i kirken og den religiøse praksisen. Ruud (2013) skriver at musikken for mange i dag kan være den katalysatoren som skal til for å oppnå de åndelige opplevelsene som man kanskje fikk gjennom kun det skrevne eller talte ord før. Musikken kan være med på å sette mennesket i en stemning som bidrar til å løsrive seg og være i stand til å utvide og til og med sprengte grensene til lytteren. Satt i sammenheng med religion, kan musikken være med på å gi opplevelser som enten gir en åpenbaring eller forsterker en allerede etablert tro. Det var nok nettopp dette unge J.R Cash opplevde som så sterkt da han som liten gikk i First Baptist Church sammen med familien. I tillegg til budskapet i teksten, kan musikken sette varige spor i et ungt menneske, slik det gjorde med Cash med salmen «Just as I am». I tillegg opplevde han jo også den intense stemningen i pinsemenigheten familien også besøkte, og så hva predikanten og musikken gjorde med menneskene der. Selv om han, som han sa, fant hele opplevelsen skremmende i starten, ble han etter hvert selv revet med. (Cash, 1997) Ruud skriver også at for enkelte blir den musikalske og religiøse opplevelsen som en enhet. De blir så sterkt knyttet sammen, at det blir vanskelig å skille de fra hverandre. Dette resulterer i at den musikalske opplevelsen for noen blir sterkere og viktigere enn hva presten måtte si i prekenen. Faktisk kan det for noen gå så langt at det talte ordet kommer i veien for opplevelsen av en tilhørighet til Gud, fordi man oppnår denne først og fremst gjennom det musikalske. Ruud peker på nyere religionsforskning når han hevder at det er en trend at det religiøse antar nye former. (Ruud, 2013, s. 247 – 248)

Religionen som katalysator for rocken

Da denne oppgaven skal se på hvordan religionen påvirket Johnny Cash og motsatt, er det derfor svært spennende å lese hva den amerikanske musikkskribenten Steve Turner påstår om forholdet mellom rock `n roll og religion. «The fact is that religion has had a profound effect on almost all of rock `n rolls innovators, and has helped to shape the music at key stages in its development». (Kvalvaag, 2011, s. 9)

Nøyaktig når rock `n roll oppsto, strides de lærde om, men det er vanlig å tidfeste det til starten av 1950-årene. Noe som det derimot ikke er noe tvil om, er hvor den oppsto. Sørstatene i USA hadde en miks av både svarte og hvite musikere som tok med seg ulike erfaringer inn i musikkbransjen, som jazz, blues og rythm and blues. Felles for de alle derimot, var at de kom fra en oppvekst der ulike former for protestantisk kristendom sto i fokus, og det var i disse kirkesamfunnene de fikk sine første erfaringer med hva musikken var i stand til å gjøre med både deltakere og lyttere. Utover den kristne grunnmuren som lå under som en fellesnevner i samfunnet, var det et voldsomt spenn mellom hellig og profant. Det var i dette spennet rock `n roll ble utviklet, ved at de tok utgangspunkt i de religiøse musikktradisjonene og brukte musikken til tekster om helt andre temaer enn religion. Kanskje ikke så rart at flere gudfryktige mennesker reagerte på ungdommens flørt med den profane musikkjangeren som utviklet og spredte seg i rekordfart, og som snart skulle overta det populærkulturelle markedet i USA. For noen av utøverne av den nye musikktypen kunne denne blandingen av det hellige og verdslige gi samvittighetskvaler, mens andre ikke hadde problemer med å synge om kjærligheten til Gud i det ene øyeblikket og kjærligheten til en av det motsatte kjønn i det neste. Kvalvaag skriver at den amerikanske litteraturprofessoren Perry Meisel hevder at rock `n roll er en måte å kombinere både det hellige og det sekulære på samme tid.

Johnny Cash var altså langt fra å være alene om å være kristen blant den nye generasjonen musikere som var i ferd med å ta over landet musikalsk. Elvis Presely og Jerry Lee Lewis kom fra pinsebevegelsen, mens Carl Perkins og Cash selv, var baptister. Felles for dem alle var at de kom fra dypt religiøse hjem, og at de tok med seg denne arven inn i musikken de spilte. Selv om det var både baptister og pinsevenner blant rockerne, er det ingen tvil om hvilket av de to kirkesamfunnene som hadde størst innvirkning på den nye musikkjangeren. Cash, som jo i utgangspunktet var baptist, var med moren sin på møter i den lokale pinsemenigheten. Han fortalte at han ble vettskremt av de voldsomme reaksjonene til medlemmene, med hyling, skjelving og tungetaling. En ting som ikke skremte han derimot,

var musikken. Han elsket den, og var henrykt over alle musikkinstrumentene som ble brukt i framføringene av sangene. For han var det sangene som virkelig betød noe i kirken. En annen som følte det på samme måte, og som kom fra en lik kristen bakgrunn som Cash, var Tammy Wynette, (1942 – 1998) en kjent kvinnelig countryartist. Hun spilte ofte piano i baptistkirken, men lot seg ofte lokke til den lokale pinsemenigheten på grunn av hvor mye mer spennende musikken var der. (Kvalvaag, 2011, s 98 -99) Både Cash og Wynette bygger oppunder det Ruud skriver om når det gjelder musikkens betydning for kontakten med det hellige.

Karusellen og platene begynner å spinne

Helt fra starten av karrieren, eller egentlig fra han fikk kallet om å hedre broren Jack, hadde Cash forestilt seg å synge gospelsanger og spre Guds ord på den måten. Det var dette han forsøkte å selge til Sam Phillips, den berømte produsenten i Sun Records også, høsten 1954, i håp om at han, Marshall Grant og Luther Perkins skulle få spille inn en gospelplate. Phillips, som på den tiden stort sett jobbet med å promotere en allerede gryende stjerne, nemlig Elvis Presley, lot seg imponere av trioens særegne sound, men han var skeptisk til gospelkonseptet. Phillips hadde ikke noe personlig mot musikken, men han hadde sans for hva markedet ville betale for, og det var ikke gospel. Derfor ble Cash og resten av gruppa oppfordret til å komme tilbake med noe de hadde skrevet selv. Marshall, Perkins og Cash gjorde som Phillips sa, og plutselig var karusellen i gang med Cash sine egne «Hey Porter» og «Cry, cry, cry». (Cash, 1997)

Årene som fulgte var, karrieremessig, svært vellykkede for Cash, men som de fleste som oppnår voldsom suksess på kort tid, og som i tillegg kommer fra litt trange kår, ble overgangen muligens for voldsom. Det å dra på turne på tiden Cash slo gjennom, var nemlig noe ganske annet enn i det er i dag. Det var turnevirksomheten som sørget for å spre musikken, og det var her man tjente pengene i starten. Cash forteller at var nærmest var euforisk da han fikk den første sjekken med royalties på noen få dollar noen måneder etter den første plata, men skulle han leve av musikken, var han nødt til å dra rundt i landet for å spille konserter. (Cash, 1997, s 109) I følge Urbanski (2003) var det nærmest forventet at artistene ustanselig dro rundt fra by til by, helt til de ikke lenger var interessante for publikum.

I filmen «Walk the line», kan man få inntrykk av at Vivian Liberto aldri stilte seg bak ektemannens ønske og forsøk på å bli profesjonell artist. Dette stemmer ikke helt med virkeligheten. I følge Cash, var Vivian støttende og ofte med på turer i starten, og det var først

under et show med Elvis Presley 5. august 1955, at problemene mellom han og Vivian, begynte. Ikke på grunn av Cash direkte, men fordi Vivian ble skremt av hvordan jentene på showet mistet hemningene fullstendig da Elvis sto på scenen. (Cash, 1997, s 196) Hun så med frykt på hva slags sirkus ektemannen var i ferd med å bli en del av, og så, med rette skulle det vise seg, med stor skepsis på hvordan dette ville påvirke livene deres.

Selv om Cash nøt livet på veien, var han ikke helt bortkommen fra den smale sti. Det vil si, han husket i alle fall at den var der. Da han begynte å turnere sammen med Carl Perkins, Roy Orbison og Jerry Lee Lewis, ble han rett som det var minnet på av Lewis, med sin kristne bakgrunn i pinsebevegelsen, at de alle var på strak vei til helvete, inkludert han selv, fordi de ledet publikummet sitt ut i synd med sangene sine. (Urbanski, 2003, s 47) Selv om Cash ikke delte «The Killer», som Lewis ble kalt, sine tanker, var han ikke fri for å bekymre seg for om det var mulig å kombinere det å være kristen med det å være en kommende stjerne i popkulturen som skylte over landet.

Det var på en av disse turene Cash for første gang tok amfetamin, i 1957, rett og slett for å holde seg våken og komme seg til konserten han skulle og gjennomføre konserten. Problemet var at følelsen den lille pillen ga, var fantastisk. Det var heller ikke noe problem å få tak i dem, da disse ble skrevet ut av legene helt lovlig dersom man trengte noe for å kjøre langt eller jobbe sent, noe Cash faktisk gjorde. Men, som Cash forteller i selvbiografien sin, begynte han å ta pillene for rusens skyld, og, etter en liten stund, ble han hektet, slik de fleste rusavhengige blir. Flere forsøkte å si at han måtte roe ned bruken av de avhengighetsdannende pillene, men han bare lo det bort og mente han hadde full kontroll. Selv ikke Vivian klarte å nå inn til han, selv om hun etter hvert bønnfalte han om å slutte og fortalte at pillene ville ødelegge dem begge. I retroperspektiv så Cash at det han hele tiden prøvde på med alle pillene, var å gjenskape den fantastiske følelsen den første pillen ga han, noe som aldri skjedde, og sakte men sikkert drev pillemisbruket han bort fra han selv, familien og Gud. (Cash, 1997, s 192) Perioden fra den spede begynnelsen i 1954 til en episode i 1967 som er beskrevet under, kan egentlig sees på som både en gedigen opptur og en gedigen nedtur for Cash. Oppturen var forbeholdt Johnny, artisten, fordi både konserter og platesalg gjorde han til en både populær og velholden mann. Nedturen var det J.R, eller John, som fikk smake på bekostning av Johnny, kanskje med unntak av en viss June Carter.

Nickajack Cave - et vendepunkt i livet og karrieren

En av historiene til og om Johnny Cash som er mest myteomspunnet, er den såkalte Nickajack cave-hendelsen. Den skal, ifølge Cash selv, ha funnet sted i oktober 1967. Hva som egentlig hendte den dagen hulene som ligger rett nord for Chattanooga ved Tennessee River, er det bare Cash selv som kunne vite noe om. Historien har blitt fortalt mange ganger, i ulike versjoner, og enkelte, som forfatteren Robert Hilburn, setter store spørsmålsteget til om den i det hele tatt fant sted. Det som derimot ikke kan bestrides, er hva som skjedde før og etter den påståtte hendelsen.

I følge Cash selv, (Cash, 1997, s 230 ff) var han så langt nede i 1967 at han rett og slett ikke orket mer. Pillene hadde tatt helt og holdent kontroll på livet hans. Han så ut og følte seg som en skygge av seg selv. Radmager og dratt i ansiktet så han langt eldre ut enn en mann i midten av tredveårene. Det plaget han dessuten voldsomt at ekteskapet med Vivian hadde røket, og kontaktene med døtrene var minimal. Forholdet til Gud var heller ikke mye å skryte av. Han beskriver det selv slik i biografien fra 1997; "I had drifted so far away from God and every stabilizing force in my life that I felt there was no hope for me." (Cash, 1997, s.230)

Løsningen til Cash ble altså Nickajack cave. Det enorme hulekomplekset under fjellene var en populær destinasjon for folk med interesse for amerikansk historie. Hulene inneholdt nemlig gjenstander fra blant annet den amerikanske borgerkrigen, og den historieinteresserte Cash hadde selv vært på jakt etter slike skatter flere ganger. Hulene inneholdt også levningene etter flere skattejegere som hadde gått seg vill i labyrinten av tunneler og aldri klart å komme seg ut igjen. Det var nettopp dette Cash så for seg skulle skje. At han skulle gå seg bort i hulene, og rett og slett dø før noen fant han, om noen i det hele tatt ville finne han.

Cash skal, fortsatt ifølge han selv, ha kjørt jeepen sin opp til Nickajack og parkert den utenfor hulene. Deretter skal han ha krøpet innover i hulesystemet i to til tre timer til batteriet på lommelykta gikk tomt. Da la han seg ned, klar til å dø. Mørket som omkranset Cash inne i hulene beskrev han selv som veldig passende. Han følte at han aldri hadde vært lengre borte fra Gud.

Og det er her vendepunktet kom, slik Cash beskriver det. «Jeg trodde jeg hadde forlatt Han, men Han hadde ikke forlatt meg.» (Hilburn, 2015, s. 328) Plutselig følte han en voldsom ro, og han skjønnte at det var Gud, og ikke han selv, som bestemte når han skulle dø. Med den nye erkjennelsen fikk Cash et annet problem. Hvordan komme seg ut av hulesystemet igjen. Han begynte å bevege seg, og etter en stund ble han var et lite vinddrag og visste at han var på rett

vei. Omsider så han lyset, så å si for andre gang den dagen, og kom seg ut igjen fra mørket. Som om ikke det var nok, forteller Cash i biografien fra 1997, at da han kom ut av hula, sto moren hans og June Carter og ventet på han med mat og drikke. De sa de hadde hatt en følelse av at han trengte dem.

Cash har ofte blitt sitert på at dette var det store vendepunktet med tanke på både Gud og pillemisbruket. Hilburn har derimot et par innsigelser på historien til Cash. For det første skriver han at en Cash-historiker har funnet ut at Nickajack lå under vann den høsten Cash hevdet at han var der. Dessuten sluttet han slett ikke med pillemisbruket den høsten. (Hilburn, 2015, s 329)

Johnny Cash var en stor fan av Mark Twain og blant annet sitatet “Never let the truth get in the way of a good story”. (Chadwick, 2017, 221) Det er godt mulig at historien fra Nickajack er et resultat av en slik holdning til sannheten og historiefortelling. På den annen side kan det jo også være at Cash, i den forfatningen han var i høsten 1967, faktisk opplevde gjenforeningen med Gud på akkurat denne måten.

I sitt siste intervju før han døde, spurte Kurt Loder, intervjueren, om Cash hadde mistet retningen med sin tro på Gud. Da fortalte Cash nok en gang om episoden i Nickajack. Denne versjonen av historien, skiller seg litt fra de andre som ble fortalt av Cash selv eller gjenfortalt av andre. I denne versjonen virker det som Cash ikke hadde planlagt å ta sitt eget liv, men at han i utgangspunktet ønsket å utforske grottene. Han forteller at han dyttet i seg piller, og etter hva som virket som tre timer, la han seg ned og forsøkte å lukke øynene, noe han hevdet var vanskelig når man er høy på amfetamin, og sa til Gud at han ikke orket mer og at han måtte komme og hente han. Cash, som hevdet at han aldri snakket direkte med Gud, syntes likevel at han hørte en stemme si at hans tid ennå ikke var kommet, og at han straks følte seg mye bedre og, ikke minst, edru. Han kom seg ut igjen ved å følge luftstrømmen, satte seg i jeepen og dro hjem. Ingen mor eller June Carter som ventet på han på utsiden med andre ord. (Miller, 2004, s 78)

Hvorvidt det skjedde på en av de ulike måtene Cash og andre fortalte, er egentlig ikke så viktig med tanke på resultatet av den påståtte hendelsen. Det som er hevet over enhver tvil, er at Cash mot slutten av 60-tallet fant tilbake til Gud og hadde et mye nærere og sterkere forhold til Han resten av livet.

Tilbake til Jesus – bort fra fansen

Etter Nickajack cave hendelsen, som Cash ikke beskriver som slutten på pillemisbruket, men som starten på slutten av den, fortsatte suksessen i flere år. Ikke minst takket være to meget vellykkede opptredener i Folsom Prison og San Quentin i henholdsvis 1968 og 1969 som ble tatt opp og gitt som såkalte livealbum. I tillegg kunne han legge bak seg et mørkt kapittel som inneholdt alt annet enn et lykkelig familieliv da han og June Carter endelig giftet seg i 1968. Det vil si, Cash brukte lang tid på å tilgi seg selv for hvordan han hadde ødelagt ekteskapet med Vivian, og selv om han til slutt klarte det, var det aldri lett for han å fortelle historien om hvordan han sviktet henne og barna. (Cash, 1997, s 194)

Som en følge av den kroppslige renselsen fra stoffmisbruket, fulgte også en åndelig gjenoppvåkning hos Cash. I følge Urbanski, kan Cash, slik han var sent på 60- og tidlig på 70-tallet, sees på som forløperen til den moderne kristne musikken. Cash var langt fra den eneste som sang kristne sanger på den tiden, men han framsto som mer ekte enn sine kristne medmusikanter, paradoksalt nok på grunn av sin, mildt sagt lite kristne fortid, og ikke minst hans fraværende forsøk på å skjule eller unnskyldte denne. (Urbanski, 2003) Hugh Barker og Yuval Taylor, skriver i boken «Faking it – The Quest for Authenticity in Popular Music» (2007), om hvor viktig det er i populærmusikken at det de hører er autentisk. Det som kommer fra artisten må være ekte, og om ikke selvopplevd, så må det i alle fall virke som det artisten synger er ektefølt. Et godt eksempel på hvordan Cash klarte å nå gjennom til folk på grunn av en slik holdning til musikken han spilte, er et brev han fikk fra en innsatt etter en konsert i Nevada State Penitentiary. Den fengslede skrev nemlig at endelig skjønnte «hva Jesus mente da Han sa Han ble sendt til fanger, for jeg så Han i deg i dag» (Urbanski, 2003, s. 81)

I mai 1971 gjorde Cash et gigantisk hopp tilbake til religionen. I gudstjeneste til hans personlige venn, pastor Jimmy Snow, stadfestet han sin tro på nytt foran menigheten, og ikke nok med det. Han la til at han ikke lenger hadde en karriere, men at han fra den dagen skulle livet til Gud. (Urbanski, 2003, s 99)

Dette betød ikke bokstavelig talt at Cash sluttet å spille inn sanger og konserter, men at han nå gjorde det for å tjene Gud og spre hans budskap. I 1972 var han hovedattraksjon under den kristne versjonen av Woodstock, nemlig Explo som ble arrangert i Dallas, og året etter deltok han på den britiske versjonen av Explo, SRE -E 73, på Wembley stadion i London. Cash støttet på denne tiden enhver som forkynte Guds ord, noe som plaget han senere da det viste

seg at flere av de predikantene han hadde støttet, viste seg å være både uærlige og grådige. (Turner, 2006, s 155)

Fram til midten av 1970-tallet, var Cash en stadig stigende musikkstjerne, men etter hvert var det andre ting som opptok han mer, blant annet filmprosjektet «Gospel Road» og boka om Paulus liv, «The Man in White». I tillegg til dette, utviklet populærmusikken seg, og Cash ble etter hvert hengende etter. Det vil si, han spilte fortsatt inn plater, både gospel og sekulære, men han var ikke på samme måte i musikken som han pleide. Eller som Barker og Taylor ville sagt, han var ikke lenger autentisk og ekte, og populariteten salgstallene hans sank sakte men sikkert.

Ut fra glemselen – tilbake i mørket

Da publikum fikk se Johnny Cash i musikkvideoen til Delia`s gone i 1994, var det lite eller ingen ting som minnet om den familiekjære og gudfryktige mannen han hadde framstått som under 70- og 80-årene. Cash framførte den gamle tradisjonsrike folkesangen med overbevisning, og få som ikke kjente han fra før av ville tenke at denne mannen var ordinert prest, hadde skrevet bok om apostelen Paulus og laget film om Jesu liv. Likevel, Cash var kanskje nærmere sin Gud på dette tidspunktet i karrieren enn noen gang, og han uttrykte oftere og oftere som en viktig erkjennelse. Intet menneske er bare godt eller bare ondt. Dette ble til og med illustrert på coveret til comebackplata *American recordings*. Fotografen som tok bildet, Andy Earl, forteller at bildet med hundene var en ren tilfeldighet, men det fanget likevel Cash slik han selv ønsket å fremstå der han står som en predikant i svart frakk med gitarkassa foran seg. På hver sin side har han en hund. Den ene sort med litt hvitt. Den andre hvit med litt sort. Cash så på hundene som symboler på *hell and redemption* – helvete og frelse, og brukte senere bildet som bakgrunn på scenen på konserter.

(<http://www.snapgalleries.com/portfolio-items/johnny-cash-hell-and-redemption/>)

Delia`s gone var en sang Cash hadde spilt inn allerede i 1962, men møtet med en viss plateprodusent i 1993 førte til at han igjen sang inn den gamle morderballaden.

Plateprodusenten var Rick Rubin, og samarbeidet mellom han og Johnny Cash vekket oppsikt i musikkmiljøet. Rubin kom inn i musikkbransjen via hip hop, og produserte plater for kjente hip hop-grupper som Public Enemy og Beastie Boys. Senere beveget han seg videre til rock

og heavy-sjangeren og var produsent for blant andre Red Hot Chili Peppers og Slayer. Johnny Cash var, ikke overraskende, skeptisk til at denne mannen skulle få fart på hans karriere. (Hilburn, 2015)

Michael Streissguth, forfatter av blant annet boka *Johnny Cash at Folsom Prison – the making of a masterpiece*, hevdet at Rick Rubin dyrket fram den mørke siden til Cash igjen etter 20 år med patriotisme og kristendom. Han mente det var en bevisst strategi fra Rubin for å lokke til seg det unge publikummet igjen. (<https://www.biography.com/people/johnny-cash-9240610>) Rubin selv innrømmet at han ønsket å få fram den gamle Cash igjen, den «lovløse» og eksperimentelle musikeren som hadde herjet rundt i landet på 50- og 60-tallet. Det Rubin derimot la til som et motiv for sitt ønske, var å få Cash til å tro på seg selv igjen. Han ville at Cash skulle få tilbake den selvtilliten han mente musikeren hadde hatt da han var på sitt mest populære. (Hilburn, 2015, s 549)

Uansett hva motivet måtte ha vært, fungerte prosjektet. Før albumet American Recordings ble sluppet i 1994, spilte Cash en konsert på en liten klubb kalt The Viper Room, som ligger på Sunset Boulevard i Hollywood. Klubben er blant annet kjent for å ha blitt eid av skuespilleren Johnny Depp. Her ville Cash få brynet seg på et lite publikum, noe Rubin mente var helt nødvendig, i og med at artisten plutselig skulle stå alene på scenen, uten noe som helst annet en sin egen gitar og sin egen stemme. Publikum lot seg imponere, og for Cash var det ekstra stas at de som hørte på han var så unge. Rubin sa senere at den aldrende countrystjernen «følte det som om han begynte å bety noe igjen.» (Hilburn, 2015, s. 560)

Til tross for kursendringen med tanke på Cash sitt image, betød det ikke at han la religionen på hylla av den grunn. Av de 13 sangene på American Recordings, er det flere som har et direkte eller indirekte religiøst budskap. En av sangene som har et direkte religiøst budskap er Cash sin egen *Redemption*.

*From the hands it came down
From the side it came down
From the feet it came down
And ran to the ground
Between heaven and hell
A teardrop fell In the deep crimson dew
The tree of life grew

And the blood gave life
To the branches of the tree*

*And the blood was the price
That set the captives free
And the numbers that came
Through the fire and the flood Clung to the tree
And were redeemed by the blood*

*From the tree streamed a light
That started the fight 'Round the tree grew a vine
On whose fruit I could dine
My old friend Lucifer came
Fought to keep me in chains
But I saw through the tricks
Of six-sixty-six*

*And the blood gave life
To the branches of the tree
And the blood was the price
That set the captives free
And the numbers that came
Through the fire and the flood Clung to the tree
And were redeemed by the blood*

*From his hands it came down
From his side it came down
From his feet it came down
And ran to the ground
And a small inner voice Said "You do have a choice."
The vine engrafted me
And I clung to the tree*

Johnny Cash

Sangen handler om hvordan Cash ser seg selv ved korset etter at Longinus, den romerske soldaten, har gjennomboret Jesus med lansens spiss, og hvordan blodet fra Jesus gir liv til Livets tre. (Tost, 2011, s 155) Sammenlignet med mange andre sanger om frelse, mener Tost at Cash sin tekst skiller seg kraftig ut ved at den på mange måter er makaber og grotesk, på grensen til det latterlige, men at den likevel holder seg tro til tanken om at frelsen på et eller annet vis må være noe overnaturlig. En annen ting som Tost vektlegger og mener gjør at Redemption skiller seg ut fra andre sanger med samme tema, er den tredje siste linjen i siste vers. Cash synger at en indre stemme forteller han at han har et valg. Det forteller kanskje noe om de

indre stridighetene Cash hadde når det gjaldt Gud og det verdslige. Hvem kunne i det hele tatt tenke på å velge bort frelsen hvis den lå foran deg som en gave. Kanskje kan det være Cash sin barndomstro som skinner gjennom der denne indre stemmen representerer djevelen som i et siste desperat forsøk prøver å lokke til seg mannen som forteller historien til et videre liv i synd og etter hvert evig fortapelse i helvete.

Om American Recordings første plate viste seg å være et skritt tilbake mot det Cash egentlig ville gjøre, spille inn sanger som betydde noe for han, ble de neste platene enda mer tro mot dette, inkludert en av de siste, og mest kritikerroste sanger han skrev, «The Man comes around» samt en hel plate med gospelsanger fra Cash sin barndom titulert «My Mother`s Hymn Book.»

Walk the line – en eventyrfilm?

I 2005 kom James Mangolds film «Walk the Line» ut, med Joaquin Poenix i hovedrollen som Johnny Cash. Den andre viktige rollen, June Carter, ble gestaltet av Reese Witherspoon. Filmen tar for seg Cash sitt liv fra barndommen i Dyess til slutten av 60-tallet der June Carter endelig gir etter for Cash sine uendelige frierier. Filmen ble en stor kommersiell suksess, og både Poenix og Witherspoon vant priser for sine rolletolkninger. I tillegg bidro den til et enormt oppsving i Johnny Cash sin popularitet, både i USA og Europa. (Hilburn, 2015)

Til tross for den gode kritikken og de gode skuespillerprestasjonene, var det likevel ikke alle som lot seg imponere. Katy Cash, en av Vivian Liberto og Johnny Cash sine døtre, reagerte kraftig på hvordan moren hennes ble framstilt i filmen, en kritikk som kan være lett å forstå for den som har sett filmen. Hun skal ifølge Fox news og beliefnet ha forlatt kinosalen flere ganger under forvisningen hun deltok på. Hun kjente ikke igjen moren som virker alt annet enn støttende og forståelsesfull for Cash sin karriere.

En annen, og antakelig mer objektiv og helt opplagt mer interessant kritikk i denne sammenheng, er Robert Levines artikkel i New York Times fra 4. mars 2006. Under tittelen «Cash film`s missing ingredient: Religion», tar han for seg hvordan filmen i stor grad utelater et av de viktigste holdepunktene i Cash sitt liv, nemlig kristendommen. Jeg satte meg derfor ned og lette grundig etter scener der temaet er religiøst og hvor Johnny Cash er involvert, enten direkte eller indirekte, og kom til cirka ti scener. En «vanlig» seer av filmen vil muligens ikke bite seg merke i disse scenene. Faktisk har flere jeg har snakket med om denne oppgaven som har sett Walk the line, uttrykt overraskelse da jeg fortalte dem om

kristendommens plass i J.R Cash sitt liv. Jeg skal innrømme at heller ikke jeg tenkte på Cash som spesielt kristen etter å ha sett filmen første gangen, og tenkte heller ikke over filmen som et vitnesbyrd for hans tro da jeg så den igjen ved flere anledninger senere.

Robert Levine skriver i sin artikkel at Cash sine tre store besettelser kan oppsummeres i CD-boksen som ble utgitt i 2000, med tittelen «Love, God, Murder». Han mener at det bare er to av disse som kommer fram i filmen, nemlig kjærlighet og mord. Det siste temaet, først og fremst gjennom sanger Mangfold har valgt å ta med i filmen. Levine er overrasket over hvor lite som er tatt med av Cash sitt forhold til religionen. Han understreker likevel at Cash ikke snakket veldig åpent om kristendommen i offentlighet før slutten av 1960-tallet. Samtidig er det ikke til å komme fra at Cash faktisk var en kristen hele livet, selv om det var på et langt mer personlig plan i første halvdel av hans leveår. Urbanski skriver i introduksjonen av boken sin at Cash i starten av turnelivet gjerne kunne være borte i flere timer mens resten av gruppen hvilte. Hvis noen lurte på hvor han hadde vært, svarte han alltid, uten å mukke, at han hadde vært i kirken. (Urbanski, 2003, xviii)

Jeg er delvis enig med Levine når han hevder i artikkelen sin at Mangfold bare får fram to av Cash sine besettelser, kjærlighet og mord. Filmene er, etter min mening, først og fremst en kjærlighetsfilm, Riktignok er sangene «Folsom Prison» med linjene «But I shot a man in Reno just to watch him die» og «Cocaine Blues» med åpningslinjene «Early one morning while makin` the rounds I took a shot of cocaine and I shot my woman down» med i filmene. Det samme kan derimot også sies om Johnny Cash og morens salmesang på bomullsåkrene fra Cash sin barndom 5.25 ut i filmen. I tillegg, etter 23 minutter og 46 sekunder, vises en scene der Cash, med Luther Perkins og Grant Marshall framfører, eller delvis framfører, gospelsangen «I was there when it happened» for produsenten Sam Phillips i Sun Records studio. I denne sangsnutten får vi høre blant annet disse linjene. «Yes, I know when Jesus saved me, saved my soul. The very moment he forgave me, made me whole»

I et intervju med beliefnet.com, forteller John Carter Cash, som var ansvarlig produsent for filmene, at faren og moren hans faktisk ville at filmene skulle handle om deres kjærlighetsaffære og hvordan de kom seg gjennom ulike utfordringer i livet. Han hevder i tillegg i intervjuet at det var foreldrene hans som godkjente Phoenix og Witherspoon som innehavere av hovedrollene og, ikke minst, manuset til filmene. Carter Cash vil ikke uten videre gå med på at filmene utelater troen fullstendig, men understreker at hovedfokuset var kjærlighetshistorien. I likhet med Levine, påpeker også John Carter Cash at farens virkelig kristne oppvåkning skjedde etter det tidspunktet fortellingen i spillefilmene slutter.

Beliefnet har også anmeldt filmen, og kritiserer den sterkt for sin manglende dekning av Cash sin livsviktige tro. De nevner blant annet hendelsen i Nickajack cave som et svært viktig vendepunkt i countryartistens liv, men som ikke ble funnet verdig en plass i filmen. Levine på sin side argumenterer for at denne scenen kunne bli vanskelig å gjøre på film da den i stor grad ville blitt en lang monolog i stummende mørke. Han nevner også noe som kanskje er mer interessant, og det er kritikken Hollywood har fått for å skygge unna filmer der temaet er for sterkt knyttet til tro. Han trekker fram professor i teologi, C. Clifton Black, som i sin anmeldelse av filmen antyder at dette kan være grunnen. Mangold derimot, sier, som John Carter Cash, at det først og fremst var kjærlighetshistorien mellom Johnny Cash og June Carter som skulle formidles. Levine siterer også Bill Friskics-Warren, forfatteren av boka «Pop music and the Urge for Transcendence», på at filmen «Walk the line» er en videreføring av hvordan Rick Rubin markedsførte Cash. Som nevnt tidligere, gjenopplivet Rubin den mørke siden til Cash da de inngikk det fruktbare samarbeidet på nittitallet. Paradoksalt nok får Rubin rosende omtale i beliefnet.com sin anmeldelse av filmen, fordi han, i motsetning til Mangold, lot den religiøse mannen i svart skinne like sterkt som den lovløse da de spilte inn sangene til American recordings.

Det er interessant å se hvordan Cash blir dratt mellom kristendommen og det sekulære livet han levde selv etter sin død. Det kan virke som om han nådde ut til så mange forskjellige mennesker, på så ulike plan, at det nærmest var, og fortsatt er, forvirrende for mange. Vi snakker tross alt om en mann som protesterte mot Vietnam-krigen, men samtidig dro til østen og spilte for troppene. En artist som sto side om side med Billy Graham og sang gospelsanger, og som uka etter sang om å skyte en mann i Reno bare for å se han dø, på en prangende scene i Las Vegas. ((Urbanski, 2003) Levine er inne på dette i artikkelen sin, og spør om Cash sitt liv rett og slett var for stort til å få plass i *en* film, og konkluderer med at artisten selv faktisk godkjente manuset før sin død. Om han hadde likt sluttresultatet får vi selvsagt aldri vite, men hvem vet om han hadde endret mening nok en gang. I 1982 skrev han et dikt med tittelen «Don`t make a movie about me». Tysik for Cash, er de to første linjene motsetningsfulle:

If anybody made a movie out of my life

I wouldn`t like it, but I`d watch it twice

Johnny Cash

The Man in White – Paulus historie som inspirasjon til kunst og tro

Johnny Cash ble innlemmet i både Rock and Roll Hall of Fame og Country Music Hall of Fame, samt Songwriters Hall of Fame. Av disse tre satte han det siste høyest. Han forklarte i et intervju med Academy of achievement 25. juni 1993

(<https://www.youtube.com/watch?v=s13eg4mWBnk>) at dette var i sammenheng med at han så på talentet sitt som sangtekstforfatter, som noe som kom fra Gud og ut gjennom han.

Likevel, til tross for alle prisene han vant, alle førsteplasser på hitlistene, rollene i ulike filmer og til og med hans egen film, Gospel Road, var det en annen ting som Cash mente stakk seg fram mer enn noe annet. Noe som de aller fleste ikke forbinder med Johnny Cash, eller i det hele tatt vet at artisten sto bak. Nemlig romanen «The Man in White». Romanen handler om apostelen Paulus, men tittelen, som man kan mistenke er en direkte henvisning til Cash sin eget alter ego, The Man in Black, er Jesus. Tittelen henviser til hvordan Paulus i boken ser Jesus, nemlig innhyllet i et sterkt hvitt og blendende lys.

Cash skriver i selvbiografien sin fra 1997 at boken «Man in white», var det andre store prosjektet som kom ut av teologistudiet som han og kona June begynte på i 1975. Det første prosjektet var den nevnte filmen, Gospel road. Cash skriver at det siste kurset i studiet handlet om livet til Paulus. Det var da han fikk tanken om å skrive en roman hvor han med egne ord skulle fortelle om livet til den omvendte kristenforfølgeren. Musikkkarieren og tilbakefall til pillemisbruket var blant årsakene til at det tok lang tid å bli ferdig med boka, men i 1986, med hjelp og inspirasjon fra blant andre Billy Graham, ble boka endelig gitt ut. For Cash, var det å skrive romanen om livet til Paulus, som å gi noe tilbake av det Paulus hadde gitt han. Han innrømmet dessuten at han så likheter mellom seg selv og hovedpersonen i boka si fordi begge to hadde som mål å nå verden over med sine budskap. Paulus med sitt oppdrag om å spre det kristne budskapet, og Cash med sitt mål om å spre musikken, som i tillegg hadde fått et mer og mer religiøst budskap. Dessuten så han likheten i hvordan Paulus, som han selv, hele tiden hadde nye planer og oppdrag å utføre. (Cash, 1997)

Jay Twomey har skrevet en artikkel om boken, «The biblical Man in Black: Paul in Johnny Cash/ Johnny Cash in Paul», der har tar for seg romanen og hvordan den kan leses og forstås også med blikk på Johnny Cash sine sangtekster. Twomeys mest opplagte eksempel på en slik sang, er sangen med samme navn som romanen, «Man in White». Sangen har, i tillegg til refrenget, hele elleve vers, og tar for seg, i likhet med boka, Paulus sitt liv fra å være etterfølger av kristne, til den berømte hendelsen på veien til Damaskus hvor han ble omvendt.

Sangen avslutter ved at Paulus forteller at han nå lever for å tjene sin Herre, like brennende engasjert som da han forfulgte de kristne.

So now I live to serve my master
As zealous in his service as I once was as his foe
And keeping his commandments given on Damascus road
I go to all the world, and I let the whole world know

Then the Man in White, appeared to me
In such a blinding light it struck me down
With it's brilliance, took away my sight, then the Man in White
In gentle loving tone spoke to me
And I was blinded so that I might see, the Man in White
And I was blinded so that I might see, the Man in White
The Man in White

Johnny Cash

Twomey skriver, og jeg må si meg enig i, at sangen viser at Cash har god innsikt i Det nye Testamentet, men at sangen isolert sett ikke er når mer enn midt på treet rent musikalsk.

I sanger som ikke er fullt så direkte, er det også mulig å se direkte linjer til Paulus. Twomey peker for eksempel på Paulus første brev til korinterne, 9:19-22, og sammenligner disse versene med Cash sin hit fra 1971, nemlig «Man in Black». (Twomey, 2011) En annen sang som passer godt til de samme versene i Paulus første brev til korinterne, er sangen «San Quentin, som Cash skrev spesielt til de innsatte i San Quentin Prison før konserten der i 1969. Det er ikke teksten i seg selv som jeg tenker er linken mellom Paulus og Cash, men hvordan Cash brukte låten til å nærme seg fangene, både i selve sangen, men også hvordan han introduserte den.

«Jeg tenkte på dere i går. Jeg har vært her tre ganger før, og jeg tror jeg skjønner litt av hva dere mener om en del ting. Jeg har ikke noe med hva dere mener om en del andre ting, og jeg gir dessuten faen i hva dere mener om en del andre ting. Jeg har forsøkt å sette meg selv i deres sted, og dette er hva jeg tror jeg ville mene om San Quentin.» (Hilburn, 2015, s. 361-362)

Dermed satte han i gang til vill jubel, uten at tilhørerne en gang visste hva de skulle høre.

"San Quentin"

San Quentin, you've been livin' hell to me
You've hosted me since nineteen sixty three
I've seen 'em come and go and I've seen them die
And long ago I stopped askin' why

San Quentin, I hate every inch of you.
You've cut me and have scarred me thru an' thru.
And I'll walk out a wiser weaker man;
Mister Congressman why can't you understand.

San Quentin, what good do you think you do?
Do you think I'll be different when you're through?
You bent my heart and mind and you may my soul,
And your stone walls turn my blood a little cold.

San Quentin, may you rot and burn in hell.
May your walls fall and may I live to tell.
May all the world forget you ever stood.
And may all the world regret you did no good.

San Quentin, you've been livin' hell to me.

Johnny Cash

Denne teksten er på ingen måter kristen, men senere i konserten, spilte Cash sanger som «Peace in the Valley», «He turned water into wine» og «The old account was settled long ago» (<https://www.setlist.fm>) Han hadde publikum i sin hule hånd, og kunne derfor nærmest spille hva han ville, og for Cash var disse sangene like naturlige som noen annen.

At Bibelen er og har vært en inspirasjonskilde til både musikk, bøker både og andre kunstformer i fordums tid og i populærkulturen, er ingen nyhet. Man kan derfor spørre seg om det ikke er mulig å lese blant annet Paulus i svært mye av Cash sine tekster uten at det

nødvendigvis har vært hensikten. Likevel er det naturlig å tenke at nettopp Paulus som Cash selv uttalte å være et av hans forbilder, var inspirasjonen til mye av det han produserte. Det kan jo også være at enkelte av tekstene var inspirert av Paulus uten at Cash faktisk var klar over det, fordi tekstene var en så stor del av livet hans.

En av grunnene til at Cash brukte så lang tid på å fullføre romanen sin, var at han ikke helt klarte å sette seg inn i hva det var Paulus hadde sett den livsforandrende dagen på veien mot Damaskus. Han skulle få hjelp fra uventet hold. Nemlig av faren sin, og attpåtil etter hans død. Ray Cash døde i 1985 i en alder av åttiåtte år. Dagen før begravelsen, hadde Cash en merkelig drøm. I drømmen sto Cash alene utenfor huset til foreldrene da en stor sølvfarget limousin stoppet foran huset. Ut av bilen kom faren, kledd i den samme dressen familien hadde valgt ut til begravelsen, men Ray så yngre ut enn da han døde. I drømmen hadde Cash sagt at han ventet på at faren skulle komme hjem, og strakte ut hånden for å hilse på Ray, men før de rakk det strømmet et stort lys opp mellom dem og ble sterkere og sterkere. Ray fortalte sønnen at han ikke tilhørte hos dem lenger og at han hadde det veldig bra der han var. Så økte lyset enda mer i styrke, før det forsvant sammen med faren. Da Cash våknet, innså han at han bare hadde sovet noen minutter, og han brukte resten av natten til å tenke over drømmen og fortalte om den til moren samme morgen. Hun mente at det var et tegn på at Gud fortsatt hadde sin hånd over han. Etter drømmen fikk Cash en mer levende forståelse av hva Paulus måtte ha opplevd da han ble slått til jorden av det blendende hvite lyset, og med det kom inspirasjonen til å fullføre boken om en av hans bibelske helter. (Urbanski, 2003, s. 126 -128)

Viktige mennesker for tro og karriere

I løpet av et langt liv, vil vi møte mange mennesker som betyr mye for hvem vi blir, hvilke valg vi tar og hvem vi går til dersom vi trenger noen å snakke med og støtte oss til. For et menneske som J. R Cash, som møtte så mange mennesker i alle mulige settinger, alt fra innsatte til presidenter, vil denne samlingen med mennesker være overveldende. Likevel har jeg forsøkt å trekke fram noen av de menneskene jeg mener var svært viktige i Cash sitt liv, med tanke på troen og karrieren.

Carrie Rivers Cash - moren

Carrie Cash må kunne tilskrives mye av æren for at J.R Cash fikk en stor interesse for musikk fra tidlig alder. Han pleide å sitte ved morens føtter mens hun spilte sanger, enten på akustisk gitar, eller familiens piano, et instrument og en luksus som ikke var alle forunt i Dyess på den tiden. Sangene hun spilte, kom fra «Heavenly Highway Hymns», en gammel bok med baptistsalmer. Salmeboka skulle vise seg å markere både starten og slutten av Cash sin musikkhistorie. I tillegg til å spille og synge selv, satt Carrie Cash ofte foran familiens radio og lyttet til gospelmusikk. J.R var selv aldri langt unna når moren satte på radioen. På bomullsmarkene sang Carrie også salmer, og allerede i fireårsalderen, kunne man se lille J.R bære vann til de andre familiemedlemmene. Det var ikke forventet at han skulle begynne å jobbe før to år senere, men sangene på markene lokket den unge gutten ut i arbeid lenge før tiden.

Carrie var dessuten en pådriver for at familien tre ganger i uka besøkte First Baptist Church i Dyess. Dette kirkebygget var en like viktig rammefaktor i formingen av unge Cash sitt liv, som radioen var.

J.R så virkelig opp til moren, og han så for seg at hans framtidige kone skulle være like snill, god og kjærlig som henne. I motsetning til faren Ray, som syntes at alt som hadde med musikk å gjøre var bortkastet tid og et tegn på latskap, oppmuntret og oppfordret Carrie sønnen til å synge. Da J.R en dag kom hjem og fortalte at han ville bli gospelsanger for å hedre storebroren Jack sitt minne, tok hun han på alvor. Faren bare lo hånlig.

Carrie, som av og til spilte piano i kirken, ordnet det slik at J.R fikk synge i gudstjenesten, og selv om hun, når hun var helt ærlig, syntes at gutten hadde en altfor lys og skingrende stemme, fortsatte hun å støtte sønnen. Så, en sommerdag i 1947, mens Carrie sto på kjøkkenet, hørte hun J.R synge utenfor huset. Stemmeskiftet hadde gitt han stemmen skulle gjøre han så kjent. Carrie så på det som en gave fra Gud og fortsatte å oppmuntre unge Cash til å synge. I tillegg insisterte hun på at han skulle ta sangtimer for å finslipe sangteknikken, noe hun finansierte ved blant annet å benytte familiens nye vaskemaskin til å vaske klærne til noen av lærerne i Dyess.

Carrie fortsatte å støtte og passe på sønnen sin og fulgte karrierens opp- og nedturer, og stilte alltid opp. Under et av Cash sine mange sykehusopphold, der han svedde mellom liv og død, krevde moren å få treffe sønnen. Cash kunne senere forklare hvordan moren hadde bedt Gud

om å spare livet hans, fordi, som hun sa, det var mer han kunne gjøre for Gud på jorda.
(Hilburn, 2015)

Jack Cash

Da Jack Cash døde bare fjorten år gammel, var J.R Cash selv bare tolv, og med Jack, forsvant lillebrorens desidert største forbilde. Da broren lå for døden på sykehuset, og i tiden både under og etter begravelsen, kunne ikke J.R fatte at Jack hadde klart å gjøre så stort inntrykk på befolkningen i Dyess, tatt i betraktning hans unge alder. Jack hadde dessuten hatt planene klare for hva han skulle bli, og fortalte ofte til den yngre broren sin hvordan han måtte leve og lese i Bibelen for å være best mulig forberedt til hans store kall i livet.

På slutten av livet hadde han lange samtaler med datteren Kathy Cash om livet og døden, og under en av disse samtalene fortalte han at han ofte snakket med storebroren sin i drømmene. Han fortalte om samtaler de hadde og at Jack alltid var to og et halvt år eldre enn han selv, og hadde hvitt hår og skjegg. (Hilburn, 2015) Faktisk skrev Cash om dette i selvbiografien sin i 1997. Der skrev han også hvordan Jack fortsatt var hos han, både direkte og indirekte. Om han kom til et veikryss i livet, kunne han spørre seg selv hva Jack ville gjort, og selv om han ikke alltid fulgte brorens «råd», visste han i alle fall hva han mente, og at rådene alltid var, som Billy Grahams, begrunnet i gode, kristne verdier. Ikke sjelden kunne han ta seg selv i å få dårlig samvittighet fordi han følte at han skuffet, eller ville ha skuffet, broren med valgene han tok.

Sam Phillips

Det er vanskelig å komme utenom Sam Phillips når man skal trekke fram mennesker som hadde en avgjørende rolle for enten troen eller karrieren. Phillips er, i likhet med Cash, å finne i både Rock hall of fame og Country hall of fame. Han blir sett på som en av de viktigste bidragsyterne til rock `n roll som oppsto på 50-tallet, og med Elvis Presley, Jerry Lee Lewis, sier det seg selv at han har en høy stjerne i begge musikkjangrene.

Født 5. januar 1923, kom Samuel Cornelius Phillips til verden som det yngste av de åtte barna til Madge Ella og Charles Tucker Phillips. Barndommen hadde likheter med Cash sin, da den inneholdt foreldre med sparsom inntekt, plukking av bomull på markene og fasinasjonen av sangen som var en del av arbeidernes hverdag da de jobbet.

Musikk ble også Phillips levebrød, om enn ikke som den aktive utøveren selv. Etter å ha jobbet noen år som radio-dj, tok han mot til seg og startet det etter hvert så berømte platestudioet «Sun Records». (wikipedia.org/wiki/Sam_Phillips) Det var der Cash møtte han. Sam Phillips lot Cash kjøre sin egen stil, og Cash skrev senere i selvbiografien fra 1997 at dette var helt essensielt for selvtilliten hans som artist. Han hevdet sågar at hadde det ikke vært for Sam Phillips, ville han antakeligvis fortsatt vært ute på markene og plukket bomull, ute av stand til å synge om hverken fengsler eller frelse.

June Carter Cash

Å skrive om de viktigste menneskene i Johnny Cash sitt liv uten å ta med June Carter Cash, ville være som å snakke om de viktigste forfatterne gjennom tidene i Norge, uten å ta med Henrik Ibsen. Man kan innvende mot den munnrappe barnestjerna at hun hadde vanskelig for å holde ekteskapet hellig, at hun, med eller uten hensikt, fikk Johnny Cash til å forlate sin første kone Vivian samt at hun selv hadde et avhengighetsproblem med piller (Hilburn, 2015), men fakta er uansett at hun var uvurderlig for at ektemannen klarte å komme seg ut av de verste rusproblemene, at han klarte å opprettholde karrieren og, ikke minst at han klarte å opprettholde og styrke troen på Gud.

Nettopp det at hun hadde vært en del av artistlivet med familiegruppa The Carter Family så lenge selv, var kanskje en av de store fordelene June Carter hadde når det kom til, om ikke å temme helt, så i alle fall dempe og forstå Johnny Cash sitt ville liv.

I selvbiografien sin (Cash, 1997), hevder Johnny Cash at han og June var på samme bølgelengde når det gjaldt teologi. Han skriver dessuten at June var så flink til å be, at han av og til tenkte at han ikke trengte å be selv, fordi June gjorde det for han. Cash beskriver konen sin både som sin solide klippe i livet og tennpluggen som fikk startet han når det var nødvendig.

I forbindelse med pillemisbruket, vil ikke Cash uten videre innrømme at det var June som reddet livet hans, fordi han gjennom sine opphold på avrusningsklinikker lærte at det kun er et menneske som kan redde en ut av avhengighet, og det er en selv. Likevel har han ingen problemer med å se hvilken rolle hun spilte når han var på sitt aller mørkeste. I selvbiografien kan han kort sagt ikke få rost henne nok.

Om June Carter Cash sin bortgang 15. mai 2003 var en av årsakene til at Cash fulgte etter bare noen måneder senere, var et diskusjonstema lenge etter at Cash selv døde. Det var ingen som hadde forutsett at ekteparet skulle gå bort i den rekkefølgen. Døtrene Tara, Cindy og Kathy følte alle at faren mistet livsgnisten da June gikk bort, mens Roseanne ikke klarte å bestemme seg om det var tilfelle eller ikke. Den eneste som var klar på at faren ikke ga opp livet, var sønnen John Carter. Han mente på sine side at det var kroppen til Cash som ga opp etter mange år med utallige helseproblemer og sykehusopphold. Det de alle var enige om, var at han i June mistet sin sjelsfrende og beste venn. (Hilburn, 2015)

Billy Graham

I 1969 møtte Johnny Cash en av verdens mest betydningsfulle evangelister, nemlig Billy Graham. (Hilburn, 2015) Graham ble født i 1918, og i likhet med Cash, lærte han seg verdien av hardt arbeid i ung alder. Han vokste opp på en gård i Charlotte N.C i årene etter første verdenskrig. Etter å ha blitt ordinert prest og fullført college i 1943, dro Graham rundt i både USA og Europa og forkynte Guds ord. Han ble raskt sett på som en ung og lovende evangelist. I 1949 dro han til Los Angeles på sitt første store korstog, so, også vekket internasjonal oppmerksomhet. Det skulle komme mange flere, og Graham skal, ifølge profilen om han på hjemmesiden hans, ha forkynt for nærmere 215 millioner mennesker i mer enn 185. I tillegg har han nådd hundrevis av millioner andre mennesker gjennom tv, video, filmer og lignende. (<https://billygraham.org>) Kort sagt, en svært viktig mann hva gjelder spredningen av Bibelens kunnskap.

På tiden Cash kom i kontakt med Billy Graham, var han selv mer populær enn noen sinne, og det var neppe tilfeldig at det var nettopp da evangelisten tok kontakt med den enormt etterspurte countryartisten. I følge Kvalvaag skal Graham ha uttalt at Elvis ville vært en fantastisk evangelist, etter å ha sett den unge rockepioneren spille for andre gang på Ed Sullivans tv-show i 1956. (Kvalvaag, 2011, s. 108) Om han tenkte at Cash hadde den samme måten å nå publikum på, er neppe tilfelle, men Cash hadde langt på vei den samme evnen til å få publikums oppmerksomhet, enten han sang om kjærlighet, død eller Gud.

Billy Graham hadde hørt om Cash via sønnen sin Franklin, og det var han som hadde fortalt faren om artistens popularitet. Franklin mente at Cash ville være i stand til å trekke millioner av mennesker, særlig unge, til Grahams berømte korstog. Under en middag hjemme hos ekteparet Cash i desember 1969, spurte Billy Graham om de kunne tenke seg å være med på

korstogene hans. Han mente at Cash ville kunne spille, i ordets rette forstand, en viktig rolle i spredningens av Guds ord. For Cash var dette fantastiske nyheter, og det ville oppfylle det nær livslange ønsket om å synge gospelsanger og hedre den avdøde broren Jack. I mai 1970 opptrådte han og June for første gang på samme scene som Graham. Graham uttalte en gang at han så predikanten i Cash, både i måten han snakket på, men også i musikken hans. (Hilburn, 2015)

Selv om Graham så på Cash som en perfekt partner i troen og korstogene, var han på ingen måte en som tok avstand fra Cash sin mer verdslige side som artist. Tvert imot mente han at Cash skulle fortsette å synge de populære sangene som Folsom prison og den kontroversielle, i alle fall i enkelte kristne miljøer, Sunday morning coming down, med verselinjen «Wishing Lord that I was stoned». Hvis det var dette folk ville høre, var det uklokt å slutte å spille dem. Cash fortalte at Graham heller mente han burde smette inn en gospelsang nå og da når det passet seg slik, men gjøre det like hjertefølt og med samme innlevelse som de andre sangene. I tillegg sa Graham til Cash at han aldri skulle unnskyldte seg for hverken hvem han var eller hvem han hadde vært. Det viktigste, i Grahams øyne, var at Cash var ærlig mot seg selv og det han gjorde. Cash følte heller aldri at måtte unnskyldte seg for Graham, og fortalte at evangelisten var en venn som alltid var der, også de gangene han havnet på pillekjøret igjen. Graham konfronterte han aldri med dette, men ventet til Cash var klar til å komme seg ut av problemene. Da var han alltid der med gode råd, som alltid var solid forankret i Bibelen. (Urbanski, 2003)

Rick Rubin

Rosanne Cash, datteren til Johnny, sa i et intervju følgende om Rick Rubin: «Et menneske kan ikke redde et annet menneske, men (han klarte det) nesten.» (<https://www.biography.com>)

Utsagnet sier mye om hva Rick Rubin betydde for Johnny Cash de siste tiåret av artistens liv. Som nevnt tidligere, var samarbeidet mellom Rubin og Cash svært overraskende, og få, om noen eksperter innen musikkbransjen ville satt mye penger på det. All den tid Cash var dypt nede i en bølgedal karrieremessig, er det heller ingen grunn til å tro Rubin visste at han ville lykkes med den aldrende countrystjernen.

Det som gjorde at Cash ønsket å skrive kontrakt med Rubin, var Rubins svært enkle, men geniale plan om å la Cash få spille akkurat det han likte, kun akkompagnert av sin egen gitar. Dette var en drøm Cash hadde hatt i lang tid, og produsentens tanker var som nesten

bokstavelig talt, musikk i ørene hans. Samarbeidet ble en stor suksess, men det var mer med Rubin enn bare musikken som ble viktig for Cash.

Roseanne Cash mente at faren våknet til liv igjen etter å ha møtt Rubin. Fra å være deprimert og motløs, fikk han tilbake gnisten og viljen til å skape igjen. (Hilburn, 2013) Til tross for sin evne til å gi nytt liv til Cash rent kreativt, kunne ikke Rubin hindre at vennen, som han etter hvert omtalte artisten som, fikk en stadig dårligere helse. En spesiell hendelse fant sted under CMT's Flameworthy Music Awards 7. april 2003. Cash ble hedret med en ærespris, men kunne ikke selv delta fordi han var for syk. Derfor så han utdelingen hjemme fra sin egen seng, med Rubin til stede. Under sendingen kom Cash på at Rubin, som var en ikke-praktiserende jøde, hadde sagt at han aldri hadde mottatt nattverd før, og at de hadde blitt enige om å gjøre dette en dag. Derfor benyttet Cash anledningen til å gjennomføre nattverden, og delte et par kjeks og litt juice. Bakgrunnen for Rubin sitt ønske, var at han hadde hørt om en TV-predikant som hevdet at han hadde blitt frisk av prostatakreft kun ved å gå til nattverd hver dag. Etter nattverdeseansen hos Cash, ble de derfor enige om å gjennomføre ritualet hver dag siden over telefon, noe de faktisk gjorde resten av Cash sitt liv.

Et annet eksempel på at Rubin var opptatt av mer enn musikken, var da June Carter Cash døde. Han ringte vennen dagen etter, og sa senere at han var usikker på om Cash ville klare å komme seg etter tapet av kona. Nok en gang tydde Rubin til Cash sin tro, og spurte om troen hans var sterk nok til å komme seg gjennom sorgen. Cash svarte klokkeklart at troen hans var urokkelig, og der og da, fortalte Rubin senere, var Cash tilbake igjen. Som kjent levde ikke Cash mer enn noen måneder lenger enn June, men Rubin var helt til det siste tilgjengelig for Cash, mer som en venn enn produsent. (Hilburn, 2015)

Cash sin identitet – et uferdig puslespill?

For å forstå, og i det hele tatt komme i nærheten av hvordan Cash sitt religiøse liv påvirket karrieren og hvordan påvirket hans religiøse liv, er man nødt til å gjøre et dypdykk i identiteten hans, en oppgave som på ingen måte er enkel. Tommy Cash, Johnnys lillebror, uttalte en gang at ikke en gang hans nærmeste klarte helt og holdent å bli klok på hvem den kontrastfylte mannen var. (Urbanski, 2003, s xvi) Personlig vil jeg påstå at det ikke er spesielt for Johnny Cash. Jeg vil heller påstå at det ville være mer oppsiktsvekkende om vi var i stand til å kjenne våre medmenneskers innerste og inderligste tanker til enhver tid. Det var kanskje ikke akkurat det Tommy Cash mente, og det skal sies at historiene om storebroren hans peker i retning av

en mann som muligens var mer kontrastfull enn gjennomsnittsmennesket. I alle fall gjennomsnittskjendisen.

Når jeg nå skal se på Cash sin identitet, vil jeg først og fremst ta utgangspunkt i religionen og musikken, som er mest interessant i denne oppgaven. Et menneskes identitet er selvsagt langt mer kompleks enn bare disse to elementene, så jeg vil også touche innom andre ting når jeg forsøker å tegne et bilde av hvordan Cash håndterte livet med Gud og musikken.

Hva er identitet?

Afdal, Haakedal og Leganger-Krogstad skriver i boken sin «Tro, livstolkning og tradisjon – innføring i kontekstuell religionsdidaktikk», at «identitet kan enkelt beskrives som kampen for å finne seg selv». (Afdal m/ flere, 2006, s. 63) Ordet kamp er nok svært beskrivende for mange, med tanke på de alle valg man står overfor alle påvirkninger som kommer fra alle mulige kanter i hverdagen.

Afdal, Haakedal og Leganger- Krogstad skriver videre om identitet at ordet stammer fra *idem*, som betyr samme. Identitet betyr at det skal være en likhet mellom to størrelser, som hvordan man ser på seg selv og hvordan man faktisk er. De skiller også mellom en psykologisk og en antropologisk forståelse av ordet. Den psykologiske, hentet fra Rørvik (1994), er som følger. «Identitet er følelsen av helhet og kontinuitet i det en er og mener». (Afdal m/ flere, 2006, s. 63) Den antropologiske, hentet fra Gullestad (1984) er slik. «De deler av personenes selvbilde som ønskes bekreftet av andre». (Afdal m/ flere, 2006, s. 63) Den psykologiske definisjonen av identitet handler om kontinuitet og helhet for å skille det normale fra det unormale, mens den antropologiske handler om hvordan man ser og uttrykker seg for seg selv og andre. Enda mer interessant er tanken om at identiteten knyttes til engasjementet man viser spesielle mål, verdier og ting man tror på. Med denne tanken er det mulig å knytte religionen opp mot dannelse av identitet. Tro, livstolkning og tradisjon peker i denne sammenhengen på Geertz (1973) som mener at religionen er med på å skape identitet fordi den knytter sin etikk og den livsførselen religionen krever sammen med verdensbilde og virkelighetsoppfatningen.

Videre skriver forfatterne at det i dag finnes to hovedsyn på hvordan identitet skapes. Det ene er såkalt individorientert produsentteori, mens det andre er kulturorientert produktteori.

Det første synet, individorientert produsentteori, går ut på at mennesket selv bestemmer hva livet skal inneholde, og identiteten bestemmes derfor ut fra hva individet selv fyller livet med.

Den normale innfallsvinkelen for en kristen, er at man selv er ansvarlig for egne valg og egen utvikling. Teorien går altså ut på at man produserer sin egen identitet, og dette skjer som en følge av egne valg og miljøet du er en del av.

Det andre synet, kulturorientert produktteori, stammer fra engelske empirister på 1800-tallet som hadde en teori om at menneskets identitet var hundre prosent miljøskapt. Et menneskes identitet var bare summen av tidligere opplevelser og erfaringer, og denne, identiteten, ville bli borte dersom minnene ble fjernet. Identiteten til mennesket er avhengig av ulike faktorer som hva slags mennesker man har rundt seg, hvor man kommer fra, hva slags jobb man har og om man er mann eller kvinne.

Nærmest sannheten kommer man kanskje dersom man kombinerer disse to. At individet ikke skulle ha innvirkning på egen identitet er, for meg, like usannsynlig som om omgivelsene rundt ikke skulle ha det. Etter å ha lest både biografier og selvbiografien til Johnny Cash, et utall tekster og sett et enormt utvalg videoer med intervjuer med mannen, er jeg relativt overbevist om at man må ta med både den individorienterte produsentteorien og den kulturorienterte produktteorien når man skal danne seg et bilde av en persons identitet.

I moderne tid snakker man dessuten om å ha flere identiteter. Enten som flere såkalte delidentiteter som ligger under en slags helidentitet, eller ulike identiteter som er mer bestemt av situasjonen man befinner seg i, men som ikke hører innunder en samlende paraply. Med tanke på hvor ulikt mennesker har oppfattet, og fortsatt oppfatter, Johnny Cash, er det mye som tyder på at man har flere identiteter. Det kan i det minste oppleves slik for de som ser personen utenfra. Man kan jo selvsagt alltid spørre seg om den enkelte er bevisst sine ulike identiteter eller om man bare utleverer deler av seg selv, eller eventuelt holder deler av seg selv tilbake. Viser man seg fra en spesiell side fordi situasjonen bestemmer det, eller fordi man bestemmer det selv?

Musikken som identitetsskaper

Musikk og identitet hører sammen. Ofte blir vi plassert, eller vi plasserer selv, mennesker i ulike bokser basert på hva slags musikk de hører på. For enkelte blir musikken en måte å vise hvor de hører hjemme, og klærne de velger å ha på seg, kan være et eksempel på hvordan denne tilhørigheten kommer til uttrykk. Hårfrisuren er en annen måte. Utallige bøker beskriver for eksempel hvordan ungdommen viste sitt opprør mot samfunnet og foreldregenerasjonen på 60-tallet med sine lange Beatles-inspirerte sveiser. Lars Saabye-

Christensen sin berømte roman som heter nettopp Beatles, er et godt eksempel på en slik roman. Klær og hårstil er selvfølgelig ikke alene om å vise denne tilhørigheten, og det hender man ikke er i stand til å se at to mennesker «tilhører» samme musikkstamme.

I 2010 var jeg på musikkfestivalen Norway Rock i Kvinesdal sammen med en kamerat. Begge to hadde kort hår, han hadde hvit og jeg hadde blå t-skjorte, og vi gikk begge to i shorts. I tillegg til oss, så vi en ung dame i en grønn og hvit one-piece. Resten av festivaldeltakerne, så vidt jeg kunne se og husker, hadde langt hår, svarte bukser og svarte skinnjakker. Mange av jakkene med både nagler og dødningskaller. Det var helt sikkert flere som skilte seg ut slik vi gjorde, men jeg husker at jeg tenkte at jeg ikke passet helt inn. Poenget er uansett at vi var kommet for å høre på den samme musikken, og at vi, på tross av hvor ulike vi framsto, kunne forenes i den.

Musikk kan være en sterk bidragsyter til et menneskes identitet. Ikke bare i et religiøst perspektiv, men i på alle plan i et menneskes identitetsskapelse. Som Trysnes skriver i *Fra forsakelse til feelgood – musikk, sang og dans i religiøst liv (2013)* kan kristen sang og musikk være med på å opprettholde barnetroen hele livet, dersom musikken og sangene gjentas mange nok ganger

Even Ruud skriver i sin bok «Musikk og identitet» (2013), at sammenhengen mellom musikk og følelser spiller en viktig rolle når et menneske bygger identitet. I dannelsen av minner, har musikken ofte en fremtredende plass. Eldre mennesker som lider av demens, kan, ved å spille musikk som de hørte på i ung alder, få kontakt med gamle minner igjen, og dermed også sin egen identitet.

I følge Ruud er det mange grunner til at musikk er så viktig følelsene. Det kan være alt fra «biologiske forklaringer som legger vekt på hvordan ulike deler av hjernen er med på å fremme følelsesopplevelser av musikk, til forklaringer som legger vekt på individuelle læringshistorier i samspill med utformingen av selve musikken. (Ruud, 2013, s. 65) Ruud skriver videre at musikk kan også styre følelsene våre gjennom læring og betinging, ved at vi flere ganger forbinder musikken til en spesiell opplevelse. Dessuten vil det ha noe å si hvilken kontekst man befinner seg i og hvilke mennesker man er sammen med når man hører sangene.

Hvem var han?

Så hva med vår mann i svart? En identitet han for øvrig gjerne er forbundet med og kanskje er mest kjent som. En identitet som er interessant nok i seg selv, i og med at dette var et bilde av Cash som ble bygget på grunnlag av en sang og en praktisk anlagt artist. Det verserer flere historier om hvordan kallenavnet kom, og den mest åpenbare er at han etter hvert alltid kledde seg i sort på konserter. Grunnen til dette derimot, er ikke like åpenbar. Cash skal selv ha fortalt at det var det mest praktiske da han slo gjennom fordi det var enklere å holde en svart dress ren enn en hvit. Dessuten var svarte skjorter det han, Grant og Perkins hadde som var likt da de startet på 50-tallet. Senere ble det sorte imaget først og fremst forbundet med sangen «Man in black» fra 1971. (Hilburn, 2015)

Når Afdal, Haakedal og Leganger-Krogstad beskriver identitet som kampen for å finne seg selv, passer det utmerket til Johnny Cash. For Cash kom denne kampen svært godt fram da han hele tiden ble dratt mellom forventningene, både fra seg selv og andre, om å leve som en god kristen og alle fristelsene som livet på veien bød på, særlig i starten av karrieren. Marshall Grant, den mangeårige vennen og bassisten i Cash sitt første band, sier det veldig klart og tydelig i Steve Turners biografi, «The Man called Cash – The Life, Love and Faith of an American Legend.»

«J.R Cash was one of the greatest human beings who ever walked on the face of this earth, but Johnny Cash was probably the greatest jerk that ever lived» (Turner, 2006, s. 105) En beskrivelse ikke helt ulik den Cash ofte beskrev seg selv med. Det er kanskje ikke så rart om man blir usikker på hvem man er når man går fra å være en fattig bomullsplukker i velferdsbyen Dyess til å bli en verdenskjent plateartist med millioner av fans og enda flere millioner dollar. Legg til årevis med pillemisbruk, ekteskapsproblemer, hemmelige romanser og en stadig tilbakevendende dårlig samvittighet for å svikte både Gud og menneskene rundt deg og du vil få litt av en identitetscocktail.

Hele livet til Cash, slik det startet og slik han levde det, var som skapt for myter om mannen. Da Robert Hilburn i 2009 startet på det møysommelige arbeidet med å skrive biografien om Johnny Cash, «Livet», spurte han den mangeårige manageren til Cash, Lou Robin, om hvor mye som egentlig var blitt fortalt av historien til artisten, svarte Robin at det kunne være noe sånn som tjue prosent. Hilburn forteller også i kildehenvisningene om hvor vanskelig det var å få enkelte historier helt eksakte, til tross for at han intervjuet mennesker som selv var til stede da de ulike hendelsene fant sted.

Kris Kristoffesens sang, *The Pilgrim: Chapter 33*, er i så måte for mange, også Kristofferson selv, en god beskrivelse av hans nære venn Johnny Cash.

He's a poet and he's a picker, he's a prophet and he's a pusher
He's a pilgrim and a preacher and a problem when he's stoned
He's a walkin' contradiction, partly truth and partly fiction
Takin' every wrong direction on his lonely way back home

Kris Kristofferson

Som nevnt tidligere, følte Cash at han stadig ble dratt mellom Gud og det verdslige. For Cash ble det derimot ikke bare en personlig dragkamp. Det ble en kamp han i stor grad måtte dele med offentligheten på grunn av sin, etter hvert, enorme popularitet. Likevel kan det også hevdes at nettopp denne kontrasten mellom å være en sterk troende og, som han selv sa, den største synderen av dem alle, bidro sterkt til at han ble så populær som han ble, og det var også denne kontrasten som fikk kritikerne til å stille spørsmål om hvor mye av det kontrastfulle imaget som var ekte, og hvor mye som var et spill for galleriet for å selge plater.

Med bakgrunn i hva Afdal, Haakedal og Lengaer-Krogstad skriver om identitetsbegrepet, er det nærliggende for meg å tro at Johnny Cash faktisk *var* så kontrastfull som han framsto, ut fra teorien om at mennesket har flere delidentiteter. Det interessante, og vel så mye tragiske, men Johnny Cash, er at han hadde en rammefaktor i livet sitt som bidro sterkt til de store kontrastene i han, nemlig stoffmisbruket. Det alene er ikke nok til å forklare hvorfor han var som han var, men det er en viktig del av hele bildet av mannen. I følge Forbundet mot rusgift kan langvarig bruk av amfetamin forårsake sterke depresjoner og forandring av sinnstilstanden. Fordi produkter av amfetaminet lagrer seg i hjernen etter flere gangers bruk, vil man oppleve i tillegg til depresjon, oppleve utmattelse, søvnproblemer og sterk sultfølelse. Amfetaminbruk fører til lav appetitt, og mange kan utvikle spiseforstyrrelser. Stoffet er ekstremt avhengighetsdannende, og det er ikke uvanlig at livet til en misbruker etter hvert dreier seg om den neste rusen, mens familier, jobb og venner blir mindre og mindre viktig. Langvarig bruk kan også føre til mentale lidelser. I tillegg til amfetamin kan man utvikle avhengighet av beroligende piller for å roe seg ned. (www.fmr.no) Alt dette stemmer godt overens med det Cash selv fortalte om misbruket og hvordan menneskene rundt han opplevde han på pillerus. Kanskje Nickajack cave hendelsen kun skjedde i hodet på den rusede artisten, at han var et helt annet sted selv om han muligens opplevde ting slik han fortalte.

At barndommen satte sine spor i Cash er det ingen tvil om. Ruuds tanker om læring og betinging ved at man forbinder musikken med noe spesielt dersom man hører den mange nok

ganger i en spesiell setting, kan i Cash sitt tilfelle forklare hvorfor han hadde et så sterkt bånd til broren Jack hele livet, også etter hans tidlige død. Sangene som ble sunget i begravelsen til storebroren, som «Peace in the Valley», «How Beautiful Heaven must be» og «I'll fly away», var sanger som familien hadde sunget mange ganger på bomullsmarkene og ellers. Etter begravelsen fortsatte de å synge sangene, for å holde Jacks minne i live. Cash fortalte at han rett som det var kunne begynne å synge på en av dem og det hadde alltid en beroligende effekt på han. (Cash, 1997) Det var jo også musikk som ble hans inngangsbillett til den kristne troen.

Leigh H Edwards (2009) er, naturlig nok, inne på mange av Cash sine kontrastfulle sider ved hans identitet i «Johnny Cash and the Paradox of American Identity». Hun trekker også fram, i likhet med Kvalvaag, sørstatenes tradisjonelle spenn mellom det hellige og det verdslige og at Cash var et produkt av dette. Dette kommer ofte fram i musikken hans der det gjerne foregår en kamp mellom Gud og djevelen, som i den tidligere nevnte sangen «Redemption». Leigh mener at Cash også tvang amerikanerne til å ta stilling til noen av nasjonens største paradokser, og kommer med et ganske morsomt eksempel fra en konsert der artisten snakket til publikum.

«I thank God for freedoms we've got in this country. I cherish them and treasure them – even the right to burn the flag. We also got the right to bear arms, and if you burn my flag, I'll shoot you. But I'll shoot you with a lot of love, like a good American.» (Edwards, 2009, s 2)

Cash la aldri skjul på at han var patriot av landet sitt, men det hindret han likevel ikke å fortelle hva han mente når ting ikke var som han mente de burde være. Som nevnt protesterte han mot Vietnamkrigen, men han hadde likevel et godt forhold til den sittende presidenten. Han forsøkte å leve som en kristen, men tok, som Kristofferson sier i sangen, alle mulige gale retninger som var mulig å ta for å komme fram til målet.

Bono, vokalisten i den irske supergruppa U2, var ved flere sammen med Cash, både i forbindelse med musikk og privat. Han beundret Cash sin motsetningsfulle musikk, og opplevde at denne motsetningen ikke bare var noe Cash hadde i musikken. Før en middag han var på hjemme hos ekteparet Cash, forteller han hvordan de holdt hverandre i hendene mens Johnny ba en nydelig poetisk bordbønn. Da han var ferdig, snudde han seg mot Bono og la til: «Men du kan tro jeg savner dopet.» (Hilburn, 2015, 544)

The man walked the line

Jeg kunne brukt mange sider bare på å analysere enda flere sanger av Johnny Cash, men jeg skal nøye meg med disse to som ved første øyekast kan virke svært ulike hva gjelder innhold og budskap, men som, skal vi tro den mannen som likte å trekke fra og legge til litt på sannheten, faktisk begge har et religiøst budskap i seg. Disse to er «Walk the line» fra 1956 og «The Man comes around» fra 2002.

«I walk the line» blir regnet som en av de største hitene til Johnny Cash, både i popularitet og kommersielt. Den ble en av hans signaturlåter, og en av de sangene han alltid spilte på konsertene sine. Datteren hans, Roseanne Cash, sa under en hyllest til faren i The Kennedy Center, at I Walk the line var den sangen som definerte Johnny Cash best.

"I Walk The Line"

I keep a close watch on this heart of mine
I keep my eyes wide open all the time
I keep the ends out for the tie that binds
Because you're mine, I walk the line

I find it very, very easy to be true
I find myself alone when each day is through
Yes, I'll admit that I'm a fool for you
Because you're mine, I walk the line

As sure as night is dark and day is light
I keep you on my mind both day and night
And happiness I've known proves that it's right
Because you're mine, I walk the line

You've got a way to keep me on your side
You give me cause for love that I can't hide
For you I know I'd even try to turn the tide
Because you're mine, I walk the line

I keep a close watch on this heart of mine
I keep my eyes wide open all the time
I keep the ends out for the tie that binds
Because you're mine, I walk the line

Johnny Cash

Det er liten tvil om Cash sin første kone, Vivian Liberto Cash, er inspirasjonen til teksten. Cash var i starten av karrieren og han hadde ennå ikke blitt fanget i pillemisbruk, utroskap og det ville livet på veien. Likevel kan nok teksten sees på som et vitnesbyrd om at livet på veien

var tøft og at fristelsene aldri var langt unna. Hvorfor skulle han ellers måtte følge nøye med på sitt eget hjerte?

Som jeg har nevnt tidligere, var ikke Sam Phillips interessert i å produsere gospelmusikk, noe Cash, noe motvillig godtok. Det vil si, han godtok det utad, men skal vi tro hva Cash sa i sitt siste intervju med Hilburn, klarte han likevel å få spilt inn det han egentlig ville. «Sam var aldri klar over det, men «I walk the line» var min første gospelhit». (Hilburn, 2015, s. 113) Cash sa ikke med dette at sangen ikke handlet om kjærligheten og trofastheten til et annet menneske, men at den også kunne tolkes som en tekst om å være trofast mot Gud.

I motsetning til «I walk the line», er den andre sangteksten, «The Man comes around», udiskutabelt et hundre prosent rent kristent produkt. I følge John Carter Cash, var sangen den viktigste faren, i hans egne øyne, hadde skrevet noen gang, og han var helt oppslukt av den. I følge John Carter Cash, talte han rundt førti vers til sangen før faren endte opp med sluttversjonen slik den står under. (Hilburn, 2015)

"The Man Comes Around"

And I heard, as it were, the noise of thunder:
One of the four beasts saying: "Come and see." And I saw.
And behold, a white horse.

There's a man goin' 'round takin' names.
An' he decides who to free and who to blame.
Everybody won't be treated all the same.
There'll be a golden ladder reaching down.
When the man comes around.

The hairs on your arm will stand up.
At the terror in each sip and in each sup.
For you partake of that last offered cup,
Or disappear into the potter's ground.
When the man comes around.

Hear the trumpets, hear the pipers.
One hundred million angels singin'.
Multitudes are marching to the big kettle drum.
Voices callin', voices cryin'.
Some are born an' some are dyin'.
It's Alpha's and Omega's Kingdom come.

And the whirlwind is in the thorn tree.
The virgins are all trimming their wicks.
The whirlwind is in the thorn tree.
It's hard for thee to kick against the pricks.

Till Armageddon, no Shalam, no Shalom.
Then the father hen will call his chickens home.
The wise men will bow down before the throne.
And at his feet they'll cast their golden crown.
When the man comes around.

Whoever is unjust, let him be unjust still.
Whoever is righteous, let him be righteous still.
Whoever is filthy, let him be filthy still.
Listen to the words long written down, When the man comes around.

Hear the trumpets, hear the pipers.
One hundred million angels singin'.
Multitudes are marchin' to the big kettle drum.
Voices callin', voices cryin'.
Some are born an' some are dyin'.
It's Alpha's and Omega's Kingdom come.

And the whirlwind is in the thorn tree.
The virgins are all trimming their wicks.
The whirlwind is in the thorn tree.
It's hard for thee to kick against the pricks.

In measured hundredweight and penny pound.
When the man comes around.

And I heard a voice in the midst of the four beasts,
And I looked and behold: a pale horse.
And his name, that sat on him, was Death.
And Hell followed with him.

Johnny Cash

Før sangen starter, kan man høre Cash lese fra Bibelen, deler av Johannes Åpnbaring 6:1-2. Stemmen høres gammel, men bestemt ut. Det høres også ut som om stemmen kommer fra en gammel innspilling, som gir en følelse av at dette er ord fra lenge før Cash sin tid, noe det jo selvsagt også er. Selv om det aldri nevnes direkte i teksten, handler den om Jesu tilbakekomst og dommedag. Cash har dessuten forsynt teksten med flere andre henvisninger til Bibelen. En av dem finner vi i Evangeliet etter Matteus 25:7 der brudepikene gjør klare sine lamper for å møte brudgommen. I Cash sin tekst bruker han ordet wicks, som betyr veker, i stedet for lamper. Cash skriver også om virvelvinden i tornebusken, «and the whirlwind is in the thorn tree». Tornebusken blir nevnt flere steder i Bibelen, og er en metafor på noe som kveler troen, slik vi blant annet kan lese i Evangeliet etter Matteus 13:22, mens virvelvinden finner vi blant annet i Det Gamle Testamentet, i Visdommens bok, 5:23 der den feier bort de som ikke tror.

Linjen «It`s Alph`s and Omega`s Kingdom come» finner vi henvisninger til flere steder i Johannes Åpenbaring. Kapittel 1:8, 21:6 og 22:13, der Gud sier at Han er, var og skal komme og at Han er den første og den siste.

Når sangen er ferdig, hører vi igjen Cash sitere deler fra Johannes Åpenbaring 6:6-8.

Inspirasjonen til sangen, hentet Cash fra en merkelig drøm han hadde hatt da han var på en av sine turneer i Europa allerede i 1993, så man kan trygt si at den modnet lenge før han skrev den ferdig og ga den ut hele ni år senere. John Carter Cash forteller at faren hadde drømt at han var på besøk hos dronningen av England på Buckingham Palace. Cash hadde kommet inn i et rom og funnet dronningen sittende på gulvet mens hun strikket og lo, hvorpå hun hadde sagt Cash var akkurat som en virvelvind i en tornebusk. (Hilburn, 2015) Drømmen slapp ikke taket i Cash, og etter hvert fant han ut at han måtte ha det merkelige utsagnet til dronningen fra Bibelen. Han bestemte seg derfor å skrive om det, først som et dikt, mens det altså endte opp som det han selv hevdet var hans viktigste selvskrevne sang. Teksten, og ikke minst tiden Cash brukte på å gjøre den perfekt, sier noe om hvor mye Bibelen og troen betydde for han på slutten av karrieren.

Teksten levner liten tvil om hvor Cash sto teologisk. Han hevdet hele livet at han ikke ville puttes i noen spesiell boks, men at han først og fremst var kristen. Likevel er det mange spor i «The Man Comes Around» som peker tilbake mot troen han vokste opp med som liten og som mest sannsynlig i stor grad formet den troen han tok med seg livet gjennom, jamfør det Trysnes skriver om barnetroen.

Forholdet til fansen

Det er interessant å se hvordan Cash med alderen ble mer og mer tro mot sin tro, og at han i langt større grad klarte å gå linja ut. Det kan være flere grunner til dette. Som nevnt, fikk jo Cash aldri muligheten til å slippe løs gospeldrømmen fullstendig under vingene til Sam Phillips. Likevel kan nettopp Phillips standhaftighet når det gjelder hva han ville at Cash skulle gi ut, ha hjulpet Cash med å nå nettopp denne drømmen senere i karrieren. I årene med Sun Records etablerte Johnny Cash seg i musikkbransjen, og kunne stille tydeligere krav til hva han ville gjøre senere i karrieren. Etter hvert gjorde han som han ville, uavhengig om det var en potensiell hit eller ikke. I motsetning til mange andre artister som spurte seg selv om det sangen de skulle spille inn ville bli en hit, spurte Cash seg selv om dette var en sang han ville spille. (Hilburn, 2015)

Som rock `n roll artist, var Cash umåtelig populær blant ungdommen, slik Elvis var det og slik Beatles senere skulle bli. Og etter hvert som karrieren skred fram, skandalene ble hyppigere og han til og med måtte overnatte et par ganger i arresten, ble han virkelig sett på som både en lovløs og rotløs artist som ingen helt klarte å sette i en musikalsk bås. Fanskaren derimot utvidet seg fra hylende ungjenter til også å inneholde garvede kriminelle i fengslene rundt omkring i landet, med Folsom Prison og San Quentin som de to mest kjente etter liveinnspillingene derfra.

Da han var mer populær enn noen sinne, med blant annet eget tv-program i The Johnny Cash show, bestemte Cash seg for å komme med en uttalelse om sin personlige tro i showet. Han ble sterkt frarådet av produsentene, men Cash insisterte på å ha det med, og han la ingen ting imellom da han introduserte sangen «I saw a Man».

«Well, folks, I've introduced lots of hymns and gospel songs on this show. I just want to make it clear that I'm feeling what I'm singing about in this next one. I am a Christian... My number-one power in this world is God. The number-two power is Satan, and though he manages to fight for second in my life, I want to dedicate this song to the proposition that God is the victor in my life. I'd be nothing without Him. I want to get a good lick right now for Number One.» (Urbanski, 2003, s 90)

Dette var selvsagt ikke første gang Cash hadde snakket eller sunget om troen, og allerede mai samme året var han med på et av Billy Grahams korstog. Dessuten hadde han i et intervju om sangen «Man in Black» fortalt at han ikke var blitt politisk radikal, men at han forsøkte å være en god kristen. (Turner, 2006) Likevel kan det ha vært noe med hvor nært det hele ble, da Cash kom «hjem» til folk via tv-apparatene og fortalte dem om troen sin. Den rolige, beherskede stemmen til den troende Cash, var langt unna den rebelske mannen som tilsynelatende var på kant med loven og på de innsattes side, og populariteten begynte så smått å dale.

Denne tosidigheten, med den lovløse rebellen på den ene siden og den sterkt troende mannen på den andre, gjorde at Cash falt mellom to stoler som artist. De kristne syntes han ble for verdslig, mens agnostikerne og ateistene syntes han ble for gudfryktig. (Turner, 2006, s 164) Dette var noe som endret seg etter comebacket med Rick Rubin i 1994.

En opplagt bakside av kjendisstatusen opplevde Cash, av alle steder, når han skulle gå i gudstjeneste. Det var en periode på 70-tallet der han gikk sjeldnere og sjeldnere i kirken, fordi han var ukomfortabel med det faktum at flere kom i kirken på grunn av han, og ikke for selve

gudstjenesten. Å legge skylden på fansen vil kanskje være urettferdig, men det at han uteble fra kirken oftere og oftere, var med på å bryte ned selvdisciplinen hans, noe som førte til at han falt tilbake til pillemisbruket mot slutten av tiåret. (Turner, 2006)

Bill Miller, personlig venn av Johnny Cash og forfatteren av en de, i mine øyne, mindre objektive bøkene skrevet om The Man in Black, «Cash – an American Man», skriver om hvordan Cash hele tiden omgikk mennesker med samme kvaliteter som seg selv; vennlighet, omtanke, respekt og med begge føttene godt plantet i jorda. Miller skriver videre om Cash sitt naturlige forhold til fansen.

«What always struck me about Johnny, was how he treated everyone equally. I didn't matter whether it was a Hollywood celebrity or a country boy asking for an autograph, Johnny took an interest in whoever was standing before him.» (Miller, 2004, s. 10)

Som nevnt, endret publikums holdninger til Cash seg etter at samarbeidet med Rick Rubin kom i gang. Anthony DeCurtis, medvirkende redaktør i det anerkjente musikkmagasinet Rolling Stone, forteller i CMTs dokumentar «Controversy: Johnny Cash vs music row» fra 2004, om hvordan holdningen til Cash forandret seg fra 80- til 90-tallet. Han mener at Cash på slutten av 80-årene var en historisk skikkelse i populærkulturen, men at han ikke lenger var interessant. Folk respekterte han, og så opp til han, men det han gjorde var ikke lenger relevant. Det var nye artister som var mer interessante, og salgstillene gjenspeilet populariteten. Den var dalende. Så dukket altså Rubin opp, og ting snudde seg raskt. Akkurat hva det var som gjorde det, er ikke godt å si, men man skal vel ikke underslå Rubins erfaring som produsent for blant andre Red Hot Chili Peppers som var svært populære på den tiden. Plutselig var Johnny Cash kul igjen, og det var ikke bare den gamle fansen som vendte tilbake. En helt ny generasjon med unge Cash-fans dukket brått opp, og Cash ble sett på som «The Godfather of Cool» og Rubin mente han var forløperen til den såkalte gangsterrapen, der målet var å være så tøff som mulig og å tilsynelatende være på kant med loven. (Hilburn, 2015)

Roseanne Cash, som etter hvert hadde blitt en svært anerkjent countryartist selv, sier i CMT-dokumentaren at faren syntes det var utrolig spennende å igjen kunne spille for et ungt publikum. I følge Roseanne, hevdet faren at han kunne lære mye mer av en nitten år gammel fan, enn av sine jevnaldrende. De nye unge lytterne til Cash så på sin side ut til å sette pris på ærligheten til Cash, der han åpent fortalte om hans lange kamp mot narkotika, avhengighet og destruktive instinkter. Den «nye» Cash åpnet jo også veien til den «gamle» Cash. Den nye

fansen ville ha med seg alt, og hverken religionen eller morderballadene kom i veien for de nye lytterne.

Cash mottok uendelig mange fanbrev, hyllester og fikk oppmerksomhet uansett hvor han var i løpet av karrieren. I det aller siste intervjuet han ga før han døde, spurte Kurt Loder om akkurat dette. Cash, som på grunn av helsen framsto som kanskje enda mer ydmyk en han egentlig var, svarte, om mulig, enda mer ydmykt.

«Yeah, quite often I hear from my fans. Look, I appreciate all that, all the praise and the glory, but it doesn't change the way I feel about anything, really. I just do what I do and hope the people enjoy it, and just try to be myself in whatever I do.» (Miller, 2004, s. 79)

Reaksjonene som strømmet over USA da det ble kjent at Cash døde 12. september 2003, tyder på at han lyktes med målet om at folk likte det han gjorde.

Hva slags tro hadde Mannen i svart?

I nesten hver bok jeg har lest og i en rekke internettartikler jeg har kommet over, har jeg sett dette sitatet fra et intervju med Johnny Cash. Journalisten skal etter sigende ha forsøkt å finne ut hvilket trossamfunn Cash tilhørte, og da svarte han som følger:

«I – as a believer that Jesus of Nazareth, a Jew, the Christ of the Greeks, was the Anointed One of God (born of the seed of David, upon faith as Abraham has faith, and it was accounted to him for righteousness) – am grafted onto the true vine, and am one of the heirs of God's covenant with Israel.»

Da journalisten ikke forsto hva i all verden Cash snakket om, smalt det fra sporenstreks fra artisten. «I'm a Christian. Don't put me in another box.» (Urbanski, 2003, s xvi)

Cash hadde ifølge han selv ingen sterke tilknytninger til et spesielt kirkesamfunn. For han var det troen på Gud som var i hovedfokus, og det viktigste var å være en god kristen.

Bakgrunnen hans knyttet han alltid til baptismen og pinsebevegelsen, og selv om han kanskje ikke følte det selv, var den nok med å forme han i større eller mindre grad. Pinsebevegelsen, med sine strenge verdier som for eksempel forbød dans, drikking og røyking, men som samtidig hadde et stort fokus på musikk i gudstjenestene sine, var antakeligvis med på å skape denne dragkampen som Cash og mange av hans kollegaer fra Sun Records opplevde mellom

det hellige og det profane. Baptismen i sørstatene på sin side, hadde en tradisjon på om at hver kirke var uavhengig og skulle bruke Guds ord slik det gavnet lokalsamfunnet best. Likeledes var det opp til den enkelte å lese Teksten på grunnlag av deres personlig forhold Gud gjennom Jesus. (Edwards, 2009) Med andre ord var Cash mer eller mindre oppdratt til å ha sin egen oppfatning av hva kristendom er, og denne frihetsfølelsen, den såkalte «soul freedom», bidro nok i stor grad til behovet for å ikke bli plassert i noen spesiell bås, annet enn den ene store som fortalte at han var kristen.

Som privatperson ville ikke Cash snakke for mye om religion. I alle fall ikke dersom han merket at den han var sammen med ikke ønsket å snakke om det, eller de spesifikt sa at de ikke ønsket. Som artist, derimot, var saken helt annerledes. Særlig etter uttalelsen på tv i 1970 der han fortalte om troen sin. Som Billy Graham hadde rådet han til, puttet han inn en gospelslått nå og da i konsertene sine, og han introduserte og sang dem som han introduserte og sang sine andre sanger. Naturlig og med overbevisning, men naturlig nok med en kristen innpakning. Mot slutten av livet mente Cash at han som artist heller ikke presset Guds ord på folk, men mente at det virket som om publikum likte gospelsangene like godt eller enda bedre enn hans andre sanger. «Jeg er ikke der for å prøve å overbevise folk, bare spre litt gode nyheter.»

For Cash handlet kristendommen i større grad om hva man gjorde enn hva man leste og sa. Paradoksalt nok, for en mann som hadde sitt svare strev med å holde seg på matta på så mange områder. Likevel var han overbevist om at det var dette som var den riktige måten å være kristen på, og han støttet seg til Matteus 25:35-36 der Jesus snakker om å gi til de svake. Cash mente selv at det fantes tre typer kristne; de som preker, de som leker kristne og de som praktiserer kristendommen. (Turner, 2006, s 130) Lillebroren Tommy Cash fortalte en historie fra 60-tallet til Bill Miller der Johnny praktiserte kristendommen på sin måte. Mens resten av artistene gjorde seg klare til å starte The Johnny Cash show på en lokal skole, oppdaget de plutselig at hovedpersonen var borte. Tommy, som var med i showet, fant broren vandrende i guttenes garderobe med en hundredollarseddel i hånda, mens han tittet inn i hvert eneste skap. Da Tommy spurte hva i all verden han drev med, svarte Johnny at han så etter skapet med de verste joggeskoene, fordi han antok at gutten som eide dem ville ha bruk for seddelen. (Miller, 2004, s 45)

Cash sa en gang i et intervju at det å være kristen ikke var for pysser. Han mente det var mye enklere å leve opp til djevelens forventninger enn det var å leve som en god kristen. (Edwards, 2009) I biografien sin fra 1997 forteller han hvordan det å «stå fram» som kristen

var noe han aldri angret på, men at det kostet han mye, både venner og fans. Men, som han legger til; «You have to admit that if you were in my shoes and believed what I believe, you`d have been a fool to choose a decade or two`s worth of record sale over eternal salvation.» (Cash, 1997, s. 279)

Konklusjon

Det er ingen enkel oppgave jeg har gitt meg selv ved å skulle finne ut hvordan karrieren til Johnny Cash ble påvirket av hans tro og hvordan troen ble påvirket av karrieren. Den mest opplagte grunnen til dette, er naturligvis at personen jeg har skrevet om er død og derfor ikke er mulig å konfrontere med påstander og historier som er skrevet og sagt om han. Nå skal det selvsagt i sannhetens sies at sannsynligheten for at det, for mitt vedkommende, ville utgjort en forskjell om han var i live, er forsvinnende liten. Likevel mener jeg det er på sin plass å nevne utfordringen det er å skulle forholde seg stort sett til det andre mennesker har skrevet om en person. Nå lever jeg heldigvis i en tid der tilgangen på informasjon og kilder som stammer direkte fra Cash selv, som intervjuer, både skrevne og på tv, er tilgjengelig, i enkelte tilfeller i et forvirrende stort omfang. Derfor blir «savnet» av en levende kilde noe mindre, selv om jeg hele tiden har hatt i bakhodet Cash sine egne ord om at man aldri skal la fakta komme i veien for en god historie. Mer enn en gang har jeg lest og hørt intervjuer der den ene påstanden viker fra den andre, og gjerne fra Cash selv.

Jeg er ikke i en posisjon til å si at jeg er innehaver av sannheten om hvordan Cash lot seg påvirke på den ene eller andre måten, men jeg er, som så mange andre som har studert Cash sitt liv og karriere, i stand til å ha en mening om det. Som jeg har nevnt flere ganger allerede, er det vanskelig å skulle hevde noe helt bastant når det gjelder et annet menneske. Den hele og fulle sannheten ligger, vil alltid ligge og vil til slutt forsvinne med hvert enkelt menneske. Likevel mener jeg det uten tvil er riktig å si at J. R Cash, bedre kjent som Johnny Cash, var kristen, og at han var det stort sett hele livet siden han var liten. Videre vil det være godt innenfor rimelighetens grenser å påstå at religionen og troen hans påvirket karrieren hans i stor grad. Likeledes vil det være helt på sin plass å påstå at karrieren påvirket troen hans. Isolert sett vil jeg også påstå at religionen og karrieren var ødeleggende for hverandre på ulike stadier i livet hans. Den ville, lovløse rebellen som han ble framstilt som, og som han i stor grad også levde som i deler av livet, drev han bort fra barnetroen og sendte han inn i depresjoner og mørke flere ganger i løpet av karrieren. Samtidig, da han på 70-tallet hevdet at

han ville gi opp karrieren for Gud, drev troen han bort fra den artisten som var en stor del av hans identitet.

På bakgrunn av dette mener jeg derfor at verden fikk se den virkelige Johnny Cash da han inngikk samarbeidet med Rick Rubin på 90-tallet. Ikke fordi Rubin var en smart forretningsmann som visste å promotere Cash på riktig måte, men fordi Cash endelig fikk lov til og, ikke minst, turte å være seg selv, både som artist og som kristen. På mange måter slik Billy Graham oppfordret han til å være allerede tidlig på 70-tallet. Slik jeg ser det, virket det som om Cash endelig fant ut hvor han ville være og hvem han ville være, både som artist og troende. Cash ønsket å spre Guds ord, og ved å være den artisten han var, også før comebacket med Rubin, nådde han mange mennesker som kanskje aldri ville lyttet til noen andre enn nettopp Cash fordi han framsto som så ekte og ærlig. I et intervju med Larry King i 2002 er Cash synlig ved svært dårlig helse, men når Larry King spør om helsen og om han er bitter, rister han bare på hodet og forteller at han nyter livet, om hvor godt livet har vært, og at han er den siste som har grunn til å være bitter på Gud. For mange var det nok en sterk opplevelse å se en såpass herjet mann, som tross alt kun var 70 år, som likevel viste seg å være urokkelig i sin tro og takknemlig for det livet han hadde levd og fortsatt levde, på tross av alle smertene han konstant levde med.

Var Cash spesiell? Jeg vil si både nei og ja. Nei fordi jeg tror han levde livet som de fleste andre popstjerner, med alt det gode og vonde det fører med seg. Et liv i offentligheten fra man er tidlig i 20-årene gir deg få steder å gjemme deg bort. Samtidig mener jeg Mannen i svart var spesiell på grunn av måten han etter hvert taklet livet sitt på, først og fremst ved å være så ærlig om sin egen tilkortkommenhet og hvordan han nettopp på grunn av denne ærligheten nådde ut til så mange, både med troen og musikken sin.

Hvem Cash ville vært uten religionen, er selvfølgelig umulig å si, men ut fra hva jeg har lest og funnet ut i løpet av tiden jeg har jobbet med denne oppgaven, vil jeg påstå at uten Gud i livet til J.R Cash, ville Johnny Cash aldri eksistert.

Litteraturliste

A faith-lite Johnny Cash, hentet 17.07, 2017 fra <http://www.beliefnet.com/entertainment/movies/2005/11/a-faith-lite-johnny-cash.aspx>

Afdal, Geir, Elisabet Haakedal, og Heid Leganger Krogstad, Tro, livstolkning og tradisjon – innføring I kontekstuell religionsdidaktikk, Universitetsforlaget, 3. opplag, 2006

Barker, Hugh og Yuval Taylor, Faking it – The quest for authenticity in popular music, W.W. Norton & Company, 2007

Bibelen, Det Norske Bibelselskap, 1999

Billy Graham Profile, hentet 16.07, 2017 fra <https://billygraham.org/about/biographies/billy-graham/>

Biography, Johnny Cash, hentet 10.07, 2017 fra <https://www.biography.com/people/johnny-cash-9240610>

Cash, John Carter, Paul Muldoon, Johnny Cash – forever words, Canongate books LTD, 2016

Cash, Johnny og Patrick Carr, Cash, Harper Collins Publishers, 1997

CMT, Controversy: Johnny Cash vs music row, hentet 10.07, 2017 fra <https://www.bing.com/videos/search?q=cash+vs+music+row&qpv=cash+vs+music+row&view=detail&mid=E2EFFF2BAE03948F756FE2EFFF2BAE03948F756F&FORM=VRDGAR>

Cocaine blues lyrics, hentet 17.07, 2017 fra <http://www.azlyrics.com/lyrics/johnnycash/cocaineblues.html>

Conolly, Sharon Bennett, Ada de Warenne, Mother of Scotland's Kings (12.02, 2015) Hentet 28.06 2017 fra <https://historytheinterestingbits.com/2015/02/12/ada-de-warene-mother-of-2-kings-of-scotland/>

Edwards, Leigh H, Johnny Cash and the paradox of American Identity, Indiana University Press, 2009

Endsjø, Dag Øistein og Liv Ingeborg Lied, Det folk vil ha – Religion og populærkultur, Universitetsforlaget, 2011

Fakta om amfetamin, hentet 23.07, 2017 fra <http://fmr.no/index.php?id=75777>

Folsom prison blues lyrics, hentet 17.07, 2017 fra
<http://www.azlyrics.com/lyrics/johnnycash/folsomprisonblues.html>

Hilburn, Robert, Livet, Aschehoug, 2015

I was there when it happened, hentet 16.07, 2017 fra
<http://www.azlyrics.com/lyrics/johnnycash/iwastherewhenithappened.html>

Johnny Cash's Daughter Storms Out of 'Walk the Line' Premiere Over Portrayal of Mother, (11.11,2015) hentet 18.07, 2017 fra <http://www.foxnews.com/story/2005/11/11/johnny-cash-daughter-storms-out-walk-line-premiere-over-portrayal-mother.html>

Johnny Cash setlist at San Quentin State Prison, San Quentin, CA, USA hentet 20.07,2017 fra
<https://www.setlist.fm/setlist/johnny-cash/1969/san-quentin-state-prison-san-quentin-ca-3bd014c0.html>

Kvalvaag, Robert W, Det ellefte budet – Religion og rock and roll, Unipub, 2011

Levine, Robert, Cash Film`s Missing Ingredient: Religion, (04.03, 2006) hentet 10.07, 2017, fra
<http://www.nytimes.com/2006/03/04/movies/MoviesFeatures/cash-films-missing-ingredient-religion.html>

Miller, Bill, Cash – an American man, Rare Air Ltd, 2004

My father was a wild fire, hentet 17.07, 2017, fra <http://www.beliefnet.com/entertainment/movies/2005/11/my-father-was-a-wildfire.aspx?>

Repstad, Pål, Irene Trysnes, Fra forsakelse til feelgood – Musikk, sang og dans i religiøst liv, Cappelen Damm AS, 2013

Ruud, Even, Musikk og identitet, Universitetsforlaget, 2. utgave, 2013

Sam Phillips, hentet 18.07, 2017 fra https://en.wikipedia.org/wiki/Sam_Phillips

San Quentin lyrics, hentet 15.07,2017 fra <http://www.azlyrics.com/lyrics/johnnycash/sanquentin.html>

The Academy of Achievement Interview, (25.06, 1993) hentet 28.06-17 fra <https://www.youtube.com/watch?v=s13eg4mWBnk>

The Cash Family History, hentet 28.06, 2017 fra <http://www.cashfamily.com/cashname.htm>

Trost, Tony, American Recordings, Bloomsbury Academic, 2011

Turner, Steve – Johnny Cash – Livet, kjærligheten og troen til en legende

Twomey, Jay, The Biblical Man in Black: Paul in Johnny Cash/ Johnny Cash in Paul, Koninkijke Brill NV, Leiden, 2011

Urbanski, Dave, The man comes around – the spiritual journey of Johnny Cash, Relevant Media Group, 2003